Carl Olof Rosenius

Samlede skrifter, Bind 13 – Nådemidlene

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Samlede skrifter, Bind 13 – Nådemidlene*.
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Hvordan et sant nådeliv vinnes og bevares 1
Guds ord og dets bruk 4
La Kristi ord bo rikelig blant dere 14
Ditt ord er en lykt 20
Bønnen 27
Troens bønn 32
Den hellige dåp 39
Herrens nattverd 51
Om Carl Olof Rosenius 58

Hvordan et sant nådeliv vinnes og bevares

Den Hellige Ånd virker aldri direkte. Den virker gjennom Ordet – ordet og sakramentene. Derfor kreves det av oss at vi gjør bruk av disse nådens midler. Finnes det i ditt hjerte et begjær etter Ånden, så vend deg til ordet, Åndens ord. Les det, hør det, tal det, skriv det og syng det – alt under bønn om Ånden – og vær sikker på at han ikke skal utebli.

Det finnes mennesker som tenker og grubler, ja, sukker og ber, men som likevel aldri opplever det Åndens verk i sine hjerter som de lengter etter. De får ingen tro og ingen kjærlighet, ingen fred og ingen visshet. Det er bestandig den samme søkingen, de samme sukkene og det samme strevet.

Saken er at de overhodet ikke bruker ordet, men bare går og arbeider med seg selv. Og hvordan skulle det da kunne skje noe guddommelig verk i deres hjerter? Paulus sier uttrykkelig, at Ånden kun fås ved å høre i tro. Og mens Peter talte, leser vi i Apg, falt Den Hellige Ånd på alle som hørte ordet.

Hva hadde disse bidratt med for at dette kunne skje? Ingenting! De hadde bare sittet stille og hørt, og så kom Ånden. Den virket anger og tro, kjærlighet, liv og kraft, og gjorde dem til helt nye mennesker.

Derfor: Gjør bruk av ordet! Det er hemmeligheten bak det hellige livs skapelse og hele dets eksistens. Det er ikke riktig, det noen i sin enfold mener, at en person har blitt så grunnfestet i nåden, at det er på grunn av dette han har kraft til å tro og leve slik han gjør.

Er hans tro og det livet han lever i denne troen et Åndens verk, så skyldes det ikke hans egen standhaftighet og styrke og at det lykkes for ham, men ene og alene at han flittigere enn de fleste nærer sin sjel med det guddommelige ord. Forsømmer han dette, tar straks hans gamle natur overhånd, og det åndelige liv dør ut. Den tro og den fred som blir stående selv om ordet forsømmes, er ikke Åndens verk.

Det er således gjennom Guds ord alene at Guds Ånd tar bolig i menneskers hjerter og gjør sin gjerning der. Men én ting skal vi merke oss: Ikke alle som leser ordet, får ånd og liv derfra. Det er de mangfoldige skriftlærde og fariseere iblant oss et talende vitnesbyrd om.

Hva kreves det da?
Det kreves at vi samtidig med at vi bruker ordet, tar inn over oss at det ligger i

Guds hånd om vi skal få del i ordets kraft. Det kreves at vi nærmer oss ordet med den ydmykhet og ærefrykt, lydighet og tro som sømmer seg når vi står for den hellige Gud og hører ham tale.

Av oss selv «duger [vi] ikke til å tenke ut noe som av oss selv», sier Paulus (2 Kor 3,5), og da langt mindre å tro og våke, vandre et liv verdig vårt kall, eller bevare den rette forståelsen av sannheten og dens virkning på hjerte og samvittighet. Uten Den Hellige Ånds samfunn og Den Hellige Ånds gjerning er det alt sammen forgjeves.

Dette bør enhver kristen holde seg for øye: at vi ikke, med all vår kunnskap og flittige bruk av Guds ord, skal vise oss å være åndelig døde. Dette er i høyeste grad påkrevd, for vi lever ikke under trygge og rolige forhold. Vi befinner oss midt i fiendens land og er derfor bestandig i krig. Den gamle slangen, som kalles djevelen og Satan, pønsker bestandig på ondt. Han har sverget oss døden, og dette for ramme alvor og ikke på spøk. Han går derfor omkring som en «brølende løve og søker hvem han kan oppsluke» (1 Pet 5,8).

Her er et får blitt ille tilredt, *der* er et annet lokket på villspor, og *der* er et tredje blitt fullstendig sønderrevet og fortært. En vakt sjel sovnet igjen og gikk tilbake til verden. Én kristen ble selvsikker og selvhjulpen, slik at han nå overser all formaning. En annen er fanget i falsk lære, en tredje falt i synd uten å reise seg igjen. Og likevel var alle disse en gang ærlige og oppriktige kristne som sikkert også regnet med å stå fast inntil enden.

Dette viser med all tydelig klarhet hva Satans hensikter er. Det viser oss at trygghet og fred ikke er noe vi skal regne med på denne jord. Uten kamp og strid er til nå ingen kristen sluppet lykkelig igjennom. Med god grunn har både Jesus og hans apostler på det mest inntrengende advart oss. Likegyldige og selvsikre er derfor det siste vi bør være.

Dette er spesielt viktig i en tid som nettopp vår, som på en ganske spesiell måte er mettet med alvor og spenning. Både onde og gode makter er i bevegelse som aldri før. Vekkelser og villfarelser, omvendelser og frafall kappes med hverandre.

Det er i høy grad påkrevd at vi ferdes med åpne øyne, holder oss nær til «vår sjelers hyrde og tilsynsmann» (1 Pet 2,25), ikke viker fra ordet, og i særdeleshet bevarer den store, velsignede grunnsannheten om Kristus og hva han har gjort til vår frelse, ren og uforfalsket. At vi er oppriktige mot oss selv og mot vår Gud, og lar alle våre tanker, gjerninger og ord bestemmes av hans hellige vilje, i bevisstheten om at Herren er nær.

At vi stadig bedre lærer å ta oss i vare for de farene som omgir oss, og får lys over lønngangene fienden søker å bruke for å skaffe seg adgang til vårt åndelige og evige liv. Og endelig, at vi flittig ber – i enerom så vel som med hverandre – og først og sist ber om Den Hellige Ånds samfunn.

Imidlertid: *den* som er med oss, er sterkere enn den som er imot oss (1 Joh 4,4). Derfor behøver vi verken å miste motet eller frykte for undergang. Herren Jesus Kristi nåde er en åpen brønn mot all synd og urenhet. Guds kjærlighet er en uutømmelig kilde av salighet, midt i alle tidens vanskeligheter og forviklinger. Og Den Hellige Ånds samfunn gjennom ordet og sakramentene er et rikt forsynt

depot med alt vi trenger av hjelp og kraft, trøst og vederkvegelse i enhver tenkelig situasjon.

«Gud er vår tilflukt og vår styrke, en hjelp i trengsler, funnet overmåte stor. Derfor frykter vi ikke om jorden vakler, om fjell skakes i havets hjerte, om dets bølger bryter og bruser, og om fjell skjelver ved dets overmot … En strøm – dens bekker gleder Guds by … Herren, hærskarenes Gud er med oss. Jakobs Gud er vår faste borg» (Sal 46,2–4.8).

Guds ord og dets bruk

Når vi tenker over hvor overordentlig viktig dette emnet er, og samtidig ser hvordan det står til iblant oss, er det ikke uten frykt at man tar det opp. Det man ser kan få et kristent hjerte til å briste, og likevel – hva kan man gjøre? Herre! Du alene er fårenes hyrde, sjelenes tilsynsmann – du må hjelpe!

Vi vil først gjøre klart for oss hvilken stor fare de mange forskjellige villedende stemmene som svirrer i luften rundt oss utgjør. Når det gjelder valg av hvilken forkynnelse vi hører og hvilke bøker vi leser, er vi mennesker som en flokk får som er blitt sluppet løs i den store, ville ørkenen, mens forskjellige hyrder fra hver sin kant forsøker å lokke dem til seg. Allerede i Forkynneren 12,12 blir det sagt: «Det er ingen ende på all bokskrivingen.» Og spesielt i vår tid er det et hav av religiøs litteratur som representerer vidt forskjellige religiøse anskuelser.

Det er ikke uten grunn at apostelen sier: «Tro ikke enhver ånd, men prøv åndene om de er av Gud!» (1 Joh 4,1). For et menneskes evige skjebne vil ofte være avhengig av hvilke bøker det har lest og hvilken forkynnelse det har lyttet til.

Du skal derfor være deg bevisst at det er skadelig å lese og skadelig å høre – nemlig når det som leses og høres ikke er oppbyggende, men nedbrytende. Som gift går det inn i din udødelige ånd og forderver for tid og evighet, det mest dyrebare du eier.

«Men for den som regner Bibelen for å være Guds ord, skulle det vel ikke være noen fare?» vil kanskje noen innvende.

Det er sant at den som under bønn om Guds Ånd benytter bibelordet som Guds ord, og som står overfor det med den ærbødighet og det villige sinn som ordet krever, han vil visselig der finne det rette livets vann, og ved Guds trofasthet bli bevart fra dødelige villfarelser.

Men brønnen er dyp, og vi behøver både øsekar og noen til å bruke dem. Vi behøver fortolkere som kan dra Bibelens hellige sannheter frem i lyset. Og det er der farene lurer for oss som tror på Bibelens sannhet, de mange ulike slags fortolkere som finnes.

Selv djevelen benyttet seg av Skriftens ord da han fristet Jesus, og de fleste av djevelens apostler gjør det samme. Det er med tanke på dette at Luther kaller Bibelen en *kjetterbok*, altså at den må finne seg i at også kjetterne benytter seg av dens hellige ord.

Hvordan skal vi da forholde oss, og hvor skal vi vende oss for fullt ut å føle oss trygge?

Først og fremst skal vi merke oss dette: I en så viktig sak er det altfor farlig å stole på menneskers dømmekraft og regne med menneskers meninger. Ingen menneskelig mening – heller ikke din egen – er jo ufeilbarlig, og hvordan kan du vite hvilken av dem som er den mest pålitelige? Det kan være fare for at du har størst tillit til din egen mening, og dermed regner *den* boken eller *den* forkynneren som faller i *din* smak for å være den beste.

I denne viktige saken har vi imidlertid en regel å følge, som gir oss et vitnesbyrd som betyr mer enn menneskers vitnesbyrd. Denne regelen lyder som følger:

Søker du Kristi lære, så se etter Kristi læres kjennetegn.

Kristi lære har til alle tider hatt sine helt bestemte kjennetegn. To av de viktigste vil vi i denne sammenhengen nevne. Det første er dette: *Overalt hvor Kristi lære vinner utbredelse, vinnes sjeler for himmelen.* Mennesker blir forvandlet fra selviske, gudløse verdensmennesker til troende, gudfryktige og lykkelige kristne, som næres og oppholdes av Guds ord. *Det andre kjennetegnet er at hvor dette skjer, der reiser Satan og hans hær seg til motstand.* Den gudløse verden blir skremt, den taler om en ny lære, tar anstøt av den og regner den for galskap.

Du skal vokte deg vel for en lære som ikke i større eller mindre grad følges av disse kjennetegnene, uansett hvor tiltalende den ellers måtte være.

Er det bøker det dreier seg om, så søk i historien angående de nevnte kjennetegnene. Da skal det sikkert lykkes for deg å velge ut godt og sunt lesestoff, skrevet i reformasjonstider av menn det har stormet rundt. Den forkynneren som eier verdens vennskap, og de bøkene verden setter pris på, volder ikke mørkets rike stor skade.

Både i Bibelen og i kirkehistorien ser vi denne regelen bekreftet.

Om vi nå vet dette, vil det være vår lykke om vi handler etter det. Vi må ikke bedømme det som skrives og forkynnes etter vår egen smak, men regne med muligheten for at vår smak kan bedra oss, og erkjenne at den selv bør bedømmes ut fra det som er bevist å være Kristi lære. Selv om denne læren kanskje ikke alltid smaker oss, er den ikke desto mindre sunn. Og ved å omgås den blir vi forvandlet etter dens bilde, slik at det ikke varer lenge før vi foretrekker den fremfor noe annet.

Dette har som kjent vært tilfellet med Luthers skrifter. De faller ikke i smak hos nybegynnere, men brukes de på den rette måten, vil de snart bli dyrebare. «Som de man omgås med, slik blir man.» Å pleie omgang med evangeliske skrifter, skaper evangeliske kristne.

Det neste vi skal betrakte, er den rette måten å bruke Guds ord på. Det er mennesker som leser og hører det kraftigste og mest uforfalskede Guds ord, men på en slik måte at det blir til skade i stedet for til gagn. Farene vi er omgitt av, er i sannhet mangfoldige og forferdelige – og vi ser dem ikke en gang!

Gjør det derfor klart for deg at det er skadelig å lese og høre Guds ord – nemlig når det skjer på en forvrengt måte. Likesom en skarp kniv, når den brukes på den rette måten, kan gjøre stor nytte, men også kan gjøre like stor skade når den

benyttes feil, slik er det også med Guds ord. Det er en «duft av liv til liv» eller «en duft av død til død» (2 Kor 2,15–16).

Det ligger et dypt alvor i at Guds ord aldri er uten virkning. Den vil enten ha en velsignet virkning i din sjel, eller også det stikk motsatte. Det er som med solen. Solens lys er for alle dagens vesener en kilde til glede, velvære og virksomhet, mens nattfuglene kun blir blendet av den. Solens varme gjør voks mykt, men leiren hard som stein.

Så forskjellig virker Guds ord. Jødene er blant annet et talende eksempel på dette. Vel var de harde og forblindede også før Jesu komme, men da han kom, da solen sto i sin middagshøyde, da nådde deres forblindelse og forherdelse sitt høydepunkt.

Se også på Judas, forræderen. Den som fordyper seg i hans historie, må forferdes. Jesus hadde på forhånd advart ham om faren, idet han sa: «Ve det mennesket som forråder Menneskesønnen. Det hadde vært godt for det mennesket om han aldri var født» (Matt 26,24).

Men Judas følte ingen frykt. Og dog hadde han i de tre årene han hadde fulgt Jesus, hatt rikelig anledning til å iaktta hvordan hvert ord Jesus uttalte, på det mest nøyaktige gikk i oppfyllelse. Når Jesus sa til fikentreet: «Aldri i evighet skal det mer vokse frukt på deg!» (Matt 21,19), så visnet det. Truet han stormen, så la den seg (Matt 8,23–27), og sa han til Lasarus, som hadde ligget fire dager i graven: «Kom ut» (Joh 11,43), så reiste den døde seg og kom ut.

Alt dette hadde Judas sett, og dessuten hadde han vært tilhører til de mest fortreffelige prekener som noensinne er holdt på vår jord. Kanskje hadde han også med full overbevisning uttalt seg om at Jesus' ord sannelig ikke var til å spøke med. Men på ett punkt hadde han gjort et unntak, og det var når det gjaldt ham selv. Slik oppfører et forblindet og forherdet hjerte seg.

Men hvordan er det mulig at en så grufull forherdelse kunne utvikle seg i Judas' hjerte?

Ja, Judas var en av de tolv. Han hadde sett, hørt og opplevd mye, men anvendt det dårlig.

På samme måte går det i dag. Det finnes mennesker som ved daglig lesing av Guds ord nesten har lært det utenat, men likevel sover videre i synden. Andre, som likesom Judas, har vært å finne i Jesu og hans disiplers selskap, har mistet enhver gnist av åndelig liv, skjønt de fremdeles fortsetter med å bruke ordet. Disse er ikke bare så døde som de som aldri hadde hørt Guds ord, men de er, slik Skriften sier det, syv ganger verre. Slik kan fruktene av Guds ords bruk bli når det ikke brukes på rett måte.

På spørsmålet om hva det vil si å bruke Guds ord på rett måte, vil vi med Guds hjelp gi et kort, men fullt ut tilstrekkelig svar.

Guds ord gjør krav på å virkelig bli mottatt som Guds ord – med hellig frykt og i lydig tro, slik det sømmer seg overfor den hellige Guds ord.

Å lytte til ordets forkynnelse og tilegne seg det med sin forstand, men uten å legge vinn på å gjøre etter det, er den mest alminnelige og farligste misbruk av Guds ord. Dette var Judas Iskariots vei til forherdelse.

Er det derfor noe du ser du bør gjøre, så begynn å gjøre det straks. Er det noe du ser du må eie, så søk straks etter å komme i besittelse av det. Er det en synd du ser du må avlegge, så avlegg den straks.

For ved å bare høre uten å gjøre etter det du hører, forherder du ditt hjerte. Da kan du like gjerne straks slutte med å høre og lese Guds ord og i stedet gi deg over i djevelens vold. Det er likevel fortapelsens vei du er inne på, dersom du nøyes med å gjemme Guds ord i hukommelsen og overlater det til andre å ta det til hjerte og innrette sitt liv etter det.

Om du til ditt forsvar sier at du allikevel ikke er i stand til å gjøre Guds vilje, så hør her: Stiller da Gud for store krav til deg? Er han for kravstor i sine fordringer? Er det ikke mer enn rett og rimelig at du elsker ham over alle ting og din neste som deg selv? Det er ikke noe annet eller mer enn dette han forlanger.

Har du forresten anstrengt deg til det ytterste med å gjøre Guds vilje? Hvis du hittil har tatt lett på denne saken og lettsindig gitt deg synden i vold, er det da ikke rett og rimelig at den fordømmelsen Guds lov truer med, blir din lodd?

Om du for alvor la deg Herrens ord på hjerte, skulle du snart få begynt å praktisere det. Og når du har prøvd dine krefter på et slikt stykke arbeid, skulle det snart være forbi med din ubotferdighets stolthet. Du skulle bli vekket opp av syndesøvnen og komme til en sann og sunn syndserkjennelse, en bedrøvelse etter Guds sinn som virker omvendelse til frelse (2 Kor 7,10).

Når nøden slik ble stor og alle dine anstrengelser var forgjeves, skulle du bli nødt til å be Gud om hans Ånd. Og da skulle du – dels gjennom Åndens virkninger og dels gjennom de erfaringene du hadde gjort – se Guds ord i dets rette lys, lyset fra oven. Uten erfaring er selv de mest skriftlærde totalt blinde i åndelige spørsmål, og uten Guds Ånd blir ikke Guds ord lukket opp.

Det er slik Luther sier det: «Da Gud ga oss sitt ord, sa han: Jeg skal vel la det bli nedskrevet og bli forkynt klart og tydelig, men likevel alltid gjøre det slik, at det skal bero på min Ånd, hvem som skal fatte det.» Derfor ser vi også at mennesker som ikke vil ydmyke seg for Gud, men tror at de kan fatte Guds ord med sin forstand, fremdeles famler i mørket.

På samme måte som du ble vekket, ved å la Guds ord gjelde for det det er – nemlig Guds ord – slik skulle du også komme til tro dersom du i din nød og hjelpeløshet aktet det underfulle budskapet om uforskyldt nåde i Kristus høyere enn alle de innvendingene og motsigelsene din fornuft kommer opp med.

La så Guds ord herske over din fornuft, ditt hjerte og ditt daglige liv, livet igjennom. Be alvorlig om Guds Ånd hver gang du går for å høre eller lese det, og du vil aldri komme til å bruke det forgjeves.

For det tredje skal vi si litt om nytten og nødvendigheten av å bruke Guds ord. Men når vi gjør dette, er det som om hånden vil synke ned i avmakt ved tanken på emnets overordentlige viktighet og den umulige oppgaven det er å tale om det slik en bør, samt bevisstheten om de mektige motstanderne vi alltid må regne med: den arge Satan, vårt trege kjød og alt i verden som fengsler vårt sinn.

Det burde bli skrevet med ildskrift i hver enkelts hjerte, og likevel ville det ikke bli sterkt nok festet. Hvem tenker vel på at det dypest sett er forsømmelsen av Guds ord som er skyld i all åndelig elendighet i verden og all svakhet, både

innen kirken og i den enkeltes liv? På den andre siden er flittig og rett bruk av Guds ord kilden til all åndelig velsignelse.

Javisst er det sant at mennesket er falt. Og syndefallets følger er i sannhet sørgelige: vantro, synd, mørke, hardhet osv. Men alt dette kunne det bli rådet bot for. Guds barmhjertighet og rettferdighet tillot ham ikke å overlate mennesket til sin skjebne uten mulighet for oppreisning. Derfor ga han oss et hjelpemiddel, en hellig sæd, en sæd som når den ble nedlagt i menneskehjertet, skulle gjenopprette det gudsbildet som gikk tapt ved fallet: den opplyste forstand og den hellige vilje.

Alt kan rådes bot for gjennom det middelet Gud således har gitt oss. Du er blind, men du kan bli seende, hard, men kan bli sønderknust, vantro, men kan bli troende. Du er bundet i synd, men kan bli frigjort i Kristus Jesus.

Men uten dette middelet kan du rope så mye du vil til Gud om hjelp til å overvinne det onde i deg selv. Du kan kjempe til det ytterste, men alt er forgjeves. Syndens strøm bryter seg vei med uimotståelig kraft.

Alt dette bekreftes av erfaringen. Det finnes byer og menigheter hvor Herrens trofaste vitner uopphørlig har pløyd og sådd og vannet det som er sådd med forbønn og tårer. Allikevel står det sørgelig til blant deres tilhørere. En kan ikke finne spor av at kristendommen har hatt noen innvirkning på deres praktiske liv, og man finner heller ingen streben etter helliggjørelse. Alt sammen er på et forstands- og følelsesmessig nivå – store ord som det ikke er dekning for.

Og gransker du for å finne årsaken, vil du finne at disse menneskene ennå ikke selv har lært å bruke Guds ord. Så lenge dette ikke har skjedd, vil alt de hører fra prekestolen blåses bort og bli uten frukt.

Det er tider og steder hvor kraftige vekkelser skaper en mektig røre. Overalt blir det grønt og det blomstrer, og man fryder seg i håpet om en rik høst fra en slik lovende mark.

Men kommer du tilbake etter at det har gått noen år, kjenner du ikke stedet igjen. Et sørgelig syn! Det er torner og tistler overalt – forøket frekkhet og gudløshet. Og hva var årsaken? Jo, en benådet Herrens tjener ble tatt bort. Det var ingen igjen til å ta seg av folkets åndelige oppdragelse og pleie, og det å bruke Guds ord på egenhånd hadde de ikke fått lært seg.

På andre steder har kanskje ingen betydelig personlighet stått i spissen for arbeidet, men folket har selv begynt å oppbygge seg innbyrdes med Guds ord. Og til din store forundring og glede, ser du hvordan Guds verk ikke bare holdes ved like, men også gjør fremgang, både i modenhet og omfang.

Om du som en kristen har gått en stund i Åndens skole, vil du ut fra din egen erfaring finne forklaringen på disse kjensgjerningene. Hva eller hvem skylder du ditt åndelige livs oppholdelse og vekst? Har du hatt et slikt mål av trofasthet og styrke, årvåkenhet og innsikt, at du under alle forhold har kunnet stå fast? Nei! Det eneste du vil rose deg av er Guds trofasthet.

Guds trofasthet er imidlertid like stor mot alle. Det er ikke mangel på den som gjør at det åndelige liv på visse steder har dødd ut. Forskjellen ligger i at nådemiddelet har blitt forsømt, mens du derimot har benyttet deg av det. Så

glemsom og treg du enn er, har du dog alltid på nytt gjort bruk av Guds ord, skjønt du også på dette punktet har store forsømmelser å bebreide deg selv for.

Du har også gjort den erfaringen at dersom du forsømte ordet over lengre tid, ble du kald og død, uten indre glød, svak overfor enhver fristelse, kjødelig og verdslig. Brukte du derimot ordet til stadighet, ble ditt indre liv bevart, friskt og varmt.

Har det ikke mang en gang skjedd at da du var nær ved å falle i synd, eller i fare for å bli et søvnens bytte, at et vers fra Bibelen eller noen ord fra en preken da ble din redning? Kanskje du følte deg kald og død, og hele verden syntes dyster og mørk. Da kom du til å lese et avsnitt fra Bibelen eller fra en god bok, eller kanskje du traff en venn som møtte deg med et Guds ord, og det lysnet atter rundt deg – du fikk ny varme og nytt liv.

«Dersom din lov ikke hadde vært min lyst, var jeg omkommet i min elendighet» (Sal 119,92). Dette var Davids erfaring og bekjennelse. Har ikke også du gjort den samme erfaringen?

Ordet er altså det middelet Gud har brukt for å opprettholde ditt åndelige liv. Med rette kalles ordet et *nådemiddel*, for uten det er det umulig å bevare *nådelivet*.

Derfor er det simpelthen straffbart å unndra dette livets brød fra sin sjel, denne himmelske mat som Guds ord er. Gud har i sin nåde gitt oss et synlig middel hvor han selv bor, og som han virker gjennom. Av dette middelets rette og flittige bruk avhenger menneskets evige salighet. Og likevel ser man ikke bare hvordan verden i sin blindhet foraktelig kaster det fra seg, men også hvordan de som en gang er blitt opplyst og har smakt Guds gode ord, ofte lar kjødet og verden hindre dem fra å bruke det.

Og når de til slutt leser det, er deres hjerter og tanker så opptatt av verden rundt dem, at de er som et stormpisket hav. Og likesom et stormpisket hav ikke kan oppvarmes av solens stråler, slik vil måten de bruker Guds ord på, kun virke forøket ulyst til det. Skal Guds ord oppvarme hjertet, trengs det fordypelse og stillhet. Men «timelige bekymringer» og «rikdommens bedrag» – alt det Jesus betegner som «torner» – vil hindre oss i dette.

«Jeg har så mye å gjøre at jeg ofte ikke kan finne tid til å lese Guds ord» – heter det. Og likevel er alt dette som må gjøres, noe *jordisk*, mens det som forsømmes, er noe *himmelsk*. Så forvrengt og forblindet kan hjertet bli.

Sier du: «Mine plikter er hellige for meg – de må jeg ikke forsømme», så sier Jesus: «Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes.» Lar du ditt åndelige liv dø ut, kan det ikke føre deg frelst gjennom døden og dommen at du samvittighetsfullt har passet ditt embete eller forestått ditt hus.

At det arbeidet du har å gjøre, skulle lide skade på grunn av de timene du vier til Guds ord og bønn, er et Satans bedrag. Det er hedningen i ditt bryst, ditt hjertes vantro, som ikke regner med Guds velsignelse, og som heller vil bruke en time på unyttig prat enn å bruke ti minutter på daglig andakt.

Hvilken forakt for Gud og likegyldighet for din evige sjels vel viser du deg ikke skyldig i! Du nyter den store og ufattelige ære at du har fri adgang til himmelens og jordens Herre, din frelser og saliggjører, men du sier at du ikke kan

finne tid. Det du derimot har tid til, er å føre unyttige samtaler med mennesker. Er ikke dette å være forblindet av djevelen?

Du har det så travelt at du ikke har tid til å bruke én av døgnets tjuefire timer til å sørge for din sjels ernæring. Men tenk deg nå, dersom Gud gjorde deg syk et års tid. Verden ville nok fortsatt bestå, men du ville få liten nytte av alt det du så trofast hadde strevd med. Det kunne ikke hjelpe deg – og til Gud og hans ord, som du hadde foraktet, vil du vel ikke vende deg til for hjelp!

Forsømmelsen av Guds ord vil medføre at ditt indre menneske avkreftes og svekkes, og at troens klare lys fordunkles. Kanskje klager du da over din svakhet og de fristelsene som blir for sterke for deg. Men hvordan skulle du da kunne forvente å seire? Kraften til å overvinne det onde eier intet menneske i seg selv – derfor ga Gud oss middelet fra oven.

Sier du at du har forsøkt, at du har prøvd å lese Guds ord men likevel ikke ble bedre, da kan grunnen til dette være ett av to:

Enten har du ikke forstått hva det å bli bedre innebærer. Du mente at du i en fart skulle oppnå et visst mål av åndelig kraft, fromhet og hellighet, og visste ikke at veien dit går gjennom ydmykelsens dal.

Eller så er du fremdeles en trell under synden. Du har ikke fått nytt liv, ny kraft og ny lyst til det gode. Hvis dette er tilfellet, har du sikkert ikke brukt Guds ord på rett måte. Du har kanskje snudd opp ned på Guds ordning: Først ville du seire over synden og senere tilegne deg Kristi rettferdighet. Først ville du bære frukt for senere å podes inn i det sanne vintre.

Du vil kanskje si at du hører og leser ordet ofte, uten at det gjør noe inntrykk på deg. At det er uten varme og uten følelse. Til det vil jeg svare med et spørsmål: Er du tilfreds med denne kulden og likegyldigheten? Dersom det er tilfellet, er det et sikkert tegn på et ubotferdig og forherdet hjerte.

Er din likegyldighet derimot din største sorg, og du strever for å høre ordet med ærbødighet og andakt, da er din likegyldighet vel en synd, men din bekymring over dette er et tegn på et redelig disippelsinn.

Og det skal du vite, at selv under disse omstendighetene hører du ikke ordet forgjeves. Du vil bli mer ydmyket og misfornøyd med deg selv enn det den kraftigste preken om ydmykhetens nødvendighet var i stand til å gjøre deg. Et eller annet frø som nå legges i den tørre jord vil ved anledning – når regnet kommer – spire og bære frukt.

Med andre ord: Om du griper ordet med din forstand og gjemmer det i din hukommelse, selv om du på nåværende tidspunkt ikke har spesiell interesse for det – kanskje fordi du ikke har øyeblikkelig bruk for det – så skal det i rette tid vekkes til livet av Guds Ånd. Det var dette Jesus mente da han om Den Hellige Ånd sa: «Han skal minne dere om alt det som jeg har sagt dere» (Joh 14,26).

Dette opplevde disiplene sannheten av. De forstod ikke alt Jesus talte til dem, men senere, når det han hadde sagt gikk i oppfyllelse, da kom de hans ord i hu.

En preken der det mest vesentlige innholdet er av trøsterik karakter, er ikke av spesiell interesse for den som i øyeblikket er sorgløs og glad. Men rammes han en dag av sorg og nød, kommer det han i en tidligere anledning hørte ham til gode. Når Guds ord høres rett og bevares vel, vil det aldri bli hørt forgjeves.

Men kanskje er du en av dem som sier som så: «Jeg har ikke lenger noe behov for å høre og lese Guds ord. Jeg vet alt jeg behøver å vite – måtte det nå bare lykkes for meg å leve etter det!»

Uforstandige menneske! Én ting skal du merke deg: Guds ord skal ikke bare tjene til å gi forøket kunnskap, men også gi kraften til å leve etter det.

Om din tanke ikke har noen mangel på klarhet, så mangler dog sikkert ditt hjerte kjærlighet, glede, fred, ydmykhet og tålmodighet. Eller er din tro fullkommen og din kjærlighet så brennende at du ikke behøver å nære den med Guds ord? Mon tro om din tillit til Gud vil stå fast i prøvelsens stund, og eier du freden og gleden i ham i den rikeste fylde?

Hva ville du ikke gi for å oppleve enda mer av Guds ords kraft? Du vet jo av egen erfaring at det er gjennom ordet at disse gavene blir virket i deg. Er det ikke verdt det å eie dem i enda rikere mål?

Hvis du hadde tilgang til et jorde hvor du kunne finne gullmynter og kostbare perler, ville du ikke da benytte hver eneste ledige stund til å lete, selv når du ikke hadde et spesielt behov for disse verdiene? Men de åndelige gavene vi har nevnt er langt mer verdifulle, og du har hver dag mulighet til å søke og samle dem i ordet.

Akk, mennesket er kjødelig og har ingen sans for det som er åndelig. Vi er jordiske og anser det himmelske for å være av liten verdi. Men den dagen du ligger på dødsleiet, ville du med glede gi både gull og sølv for å få oppleve bare en eneste gang Guds ords levende og trøstende kraft i ditt hjerte.

Kort sagt: Det åndelige livet er et liv fra oven og må opprettholdes med næring som svarer til det – nemlig med livets brød fra oven. Det er så åndelig at det er upåvirket av skiftende tider og forhold. Mange redelige sjeler tenker med bekymring på om de også under nye og vanskelige tider vil lykkes i å stå fast i nåden og bevare livet. Men bruker du bare nådemiddelet, vil den gode hyrde selv, med sin uforlignelige trofasthet, sørge for opprettholdelsen av ditt nådeliv.

Det er forunderlig å se hvordan svake nådebarn, kanskje med et vanskelig sinn, er blitt bevart selv på ensomme og utsatte poster, kun gjennom denne Jesus' hyrdetrofasthet. De har vokst en stille vekst bare ved flittig bruk av Guds ord. Andre derimot, som har hatt rikelig anledning til oppbyggelse og ikke har hatt noen vanskelig natur å stri med, er blitt et dødens bytte, åndelig talt, kun fordi de forsømte å bruke Guds ord.

Vil du vinne det evige liv, må du nære og underholde det åndelige. Har du ikke den nødvendige tid til å bruke Guds ord, må du sørge for å skaffe deg den – om den nå skal tas fra din dag eller din natt! Sier du på forhånd at dette er umulig, kan det også sies deg på forhånd at du først som sist kan oppgi enhver tanke om å bli salig. Blir ikke det åndelige liv opprettholdt ved bruk av Guds ord, er det umulig å gå inn i det evige.

Dersom du for eksempel satt i fengsel, frarøvet enhver mulighet til å høre og lese Guds ord, så skulle visselig Gud på umiddelbart vis, nære og opprettholde ditt åndelige liv. Men ikke når ordet er innenfor din rekkevidde og det kun avhenger av hva du setter høyest, det jordiske eller det himmelske, om du gjør bruk av det eller ikke.

Herved er utvilsomt det viktigste sagt om dette emnet. Vi har talt om den rette læres kjennetegn, om dens rette bruk og om nytten og nødvendigheten av det. Men kanskje kunne fremdeles noen praktiske anvisninger, noen av stor viktighet, bli til hjelp for en eller annen.

1. En viss orden er aldri å forakte. I stedet for å planløst lese litt her og litt der, kan det anbefales å gå gjennom Bibelens bøker, en av gangen, og lese dem i sammenheng. Det gir et bedre overblikk og letter forståelsen av de enkelte avsnitt. Ved dette får du større glede og utbytte av lesningen. I tillegg trenger du aldri å være i tvil om hvor du skal lese.

Har du lite kjennskap til Bibelen, så begynn med Det nye testamente som mer direkte angår oss og som også er enklere å forstå enn det gamle. Hvis det er vanskelig å finne tid, så sett av et bestemt tidspunkt for lesningen. Ellers vil kanskje ditt arbeid legge så stort beslag på deg at du vanskelig får gjort alvor av å rive deg løs.

2. Les ikke bare for deg selv, men del ordet med andre. Erfaringen bekrefter at det da oftest vil virke med fordoblet kraft på ditt eget hjerte. Derfor har det helt siden den kristne kirkes første begynnelse vært vanlig at de troende kom sammen for å lese Guds ord og samtale om det.

Og kunne du ved å lese for andre, bli årsak til, om det så bare var én sjels vekkelse og omvendelse, ville det så ikke være belønning nok? Men ofte har en slik forventningsløs begynnelse ført til en vidtomspennende og velsignelsesrik vekkelse.

3. Er du en husfar eller husmor, har du særlige plikter med tanke på dine barn og din øvrige husstand. Om dette taler 5 Mos 6,7: «Du skal innprente dem i dine barn. Du skal tale om dem når du sitter i ditt hus, når du går på veien, når du legger deg, og når du står opp.»

Handler du etter denne forskriften og benytter enhver anledning til å innprente Guds ord overfor dem du daglig omgås, kan du ganske rolig la Herren ta hånd om resten, og behøver ikke – slik som noen gjør – å plage deg med unyttig sorg og bekymring. Vil de likevel ikke omvende seg, skal ikke deres blod kreves av din hånd. Men forsømmer du din plikt, pådrar du deg unektelig ansvar og skyld.

Spørsmålet blir nå så på hvilken måte du best kan praktisere dette.

Mon tro om ikke det som er sagt om en viss orden, også kan finne sin anvendelse her? Det vil sikkert være praktisk om du setter av et bestemt tidspunkt på dagen til den daglige husandakten. Ganske visst er dine forpliktelser ikke oppfylt med dette. Enhver anledning til å innprente Guds ord må benyttes. Men selve den daglige andakten – om den enn er aldri så kort – vil bli deg en stadig påminnelse om din hellige plikt.

Hvor mye har du egentlig foretatt deg i dette henseendet i den tiden du ikke hadde regelmessig husandakt? Kanskje ingenting! Kan du forsvare at du fortsetter på samme måte? Skal dine barn og dine husfolk gå evigheten i møte uten åndelig forsørgelse og pleie? Skal det aldri i ditt hus bli reist et alter for den Gud som dog er husets Herre?

Det skal innrømmes at det vil koste kamp å få igjennom dette med den daglige andakten. Satan vil sette alle krefter inn på å forhindre det. Kjød og blod vil komme med alle slags innvendinger. På en helligdag kunne det muligens gå an, eller når et dødsfall hadde stemt sinnene til alvor. Men på en helt alminnelig hverdag – nei!

Men bør da noen dag for en kristen være så verdslig at ikke en andaktsstund er på sin plass? Nettopp her ser vi det mest avgjørende beviset på viktigheten av den daglige andakten. Du har nemlig en følelse av at den krever en hellig sinnsstemning og avleggelse av syndevaner, for i det helliges nærhet erkjennes det onde som virkelig ondt. Det byr deg imot å nærme deg Gud i ordet og bønnen umiddelbart etter at du har forsyndet deg, eller å gå rett fra andakten til å synde igjen.

Det er å frykte at det er den hemmelige attråen etter å kunne beholde og uforstyrret kunne hengi seg til sine skjødesynder, som er den mest alvorlige hindringen for gjennomførelse av den daglige andakten.

I sin fortale til sin store katekisme sier Martin Luther: «Å beskjeftige seg med Guds ord er et mer virkningsfullt middel til å drive djevelen på flukt, enn å brenne røkelse og stenke seg med vievann.»

Men kanskje frykter du for at husandakten snart vil bli en «tom vane, som kun skaper fariseisme og hykleri».

Det finnes mennesker som opplever at dette er tilfelle med dem. Men det gjelder ikke bare husandakten, men også de andre nådemidlene. Er det imidlertid sannsynlig at de menneskene som til sin egen ulykke misbruker nådemidlene, ville forbedres dersom alle nådemidler ble fjernet? Skulle vi avskaffe alt som kan misbrukes: evangeliet, nattverden, kirkegangen osv.? Langt derifra! For med nådemidlene kan noen vinnes, uten dem ingen.

Til slutt bare dette: Skulle du ikke ønske at du og din husstand daglig hadde anledning til å høre en av de største og mest benådede Ordets forkynnere?

Vel, du kan uten omkostninger få de største hoffpredikanter til å forkynne daglig i ditt hus: konger og profeter, Jesus selv og hans apostler. Burde du ikke bøye deg i skam og bittert beklage at du så lenge har foraktet et slikt tilbud! Disse talte en gang på Israels fjell, i husene og i tempelet. Nå taler de til deg gjennom Bibelen, Guds hellige ord.

Burde vi da ikke av hjertet elske, høyakte og flittig gjøre bruk av Guds ord? Burde vi gjøre som keiser Theodosius – å skrive av Bibelen med gullbokstaver på et pergament – eller enda bedre: skrive Guds ord i vårt hjerte, og med troens lydighet holde fast ved det i liv og i død!

La Kristi ord bo rikelig blant dere

«La Kristi ord bo rikelig blant dere, så dere lærer og formaner hverandre i all visdom med salmer og lovsanger og åndelige viser og synger med takknemlighet i deres hjerter for Gud» (Kol 3,16).

For noen mennesker er det som her er skrevet et kjært privilegium, helt i samklang med det innerste i dem selv. For andre står de samme ordene som tyngende krav, krav de aldri for alvor får begynt å etterleve. Så har vi også andre igjen hvor det rett og slett ville være en uutholdelig tanke å skulle følge dem.

Dette er altså et emne som, før vi vet ordet av det, setter oss på prøve og avslører oss – et emne som åpenbarer mange hjerters tanker.

«La Kristi ord bo rikelig blant dere, så dere… synger med takknemlighet i deres hjerter for Gud». Slik går det virkelig til i tider hvor livet i Kristus er friskt og varmt – noe det for øvrig alltid burde være! Da er formaninger som denne temmelig overflødige.

Men «da det dro ut før brudgommen kom, slumret de alle inn og sov» (Matt 25,5). Det kommer andre tider – tider hvor alt dette synes trettende og ensformig, tider hvor kristendommen mister sitt festlige preg, og hvor likegyldighet og sløvhet, både med tanke på ens egen sjel og brødrenes sjeler, begynner å snike seg inn. I slike tider er det spesielt nødvendig med en slik formaning.

Så lenge det ennå er olje igjen på lampen, elsker dog de troende denne formaningen – til forskjell fra dem som har et kjødelig sinn. Men skjønt ånden er villig, er kjødet så skrøpelig, at de heller ikke med tanke på denne formaningen gjør det gode de gjerne vil, og etterlever den i samme grad som de elsker og erkjenner den.

På den ene side vet man hvordan Kristi ord ofte kun sparsomt bor i de troendes hjerter og hjem, og hvordan salmer og åndelige sanger enten er helt forstummet, eller blir sunget, men kun med munnen og for mennesker, ikke av hjertet og for Gud. Og på den andre siden vet man at nettopp dette, at Kristi ord får bo rikelig blant oss, er det eneste «universalmiddel» mot all slags ondt av åndelig art, både i den enkelte kristens liv, i menigheten, ja, i hele Kristi kirke på jorden.

Med tanke på utleggingen av denne formaningen, gripes man derfor uvilkårlig av en viss forstemmende følelse av at ingen ord taler sterkt nok, og at ingen hjerter er åpne og villige nok når det gjelder en sak av en slik vekt og betydning. Men hva skal man gjøre? Den som har ører, han høre!

Det apostelen formaner til er nettopp det man – Gud skje lov – får lov til å oppleve i tider og på steder hvor vekkelsens ild er blitt tent, og et rikt og varmt evangelisk trosliv er i utvikling. Kristi ord bor da hos de troende i et så rikt mål at mennesker rundt dem står like undrende og hånende som jødene gjorde på den første pinsedag, hvor apostlene, fylt av Den Hellige Ånd, talte om Guds store gjerninger, og de andre spottet og sa: «De er fulle av søt vin» (Apg 2,13).

Så ser vi da her hva apostelen mener, når han sier: La Kristi ord bo rikelig blant dere osv. Dersom vi alltid forble like brennende i ånden, og dersom den første kjærlighet aldri kjølnet, så var det nettopp dette man her blir formanet til. Vårt åndelige og evige liv krever at vi stadig skal vokse i Jesu Kristi nåde og erkjennelse. Vi må derfor aldri forsømme Guds ord, men ved å stadig beskjeftige oss med det, nære og utbre den hellige ild. I motsatt tilfelle vil, slik Jesus sier det til «engelen for menigheten i Efesus», lysestaken bli tatt bort fra sitt sted.

Dette – å bruke Guds ord – er således ingen frivillig sak, noe vi kan gjøre eller unnlate etter behag, og fremdeles holdes i live. Såfremt vi ikke skal «fullende i kjød» og ende i den evige død, er det absolutt nødvendig at vi nærer og oppholder vårt åndelige liv gjennom daglig bruk av Guds ord.

«La Kristi ord bo hos dere». Slik lød apostelens ord. Kristi ord skal ikke bo hos dere kun som en gjest i et herberge, men bo fast hos dere, det vil si: bestandig.

Og det skal bo der i rikt mål – ikke bare noen korte stunder og sparsomt, men bestandig, på ethvert sted og på enhver tenkelig måte. «Du skal», sier Herren, med en slik flid innprente Guds ord i dine barn, at «du skal tale om dem når du sitter i ditt hus, når du går på veien, når du legger deg, og når du står opp» (5 Mos 6,7). Vi bør alltid og på alle steder øve oss selv i Kristi ord, også når vårt legemlige arbeid ikke tillater oss å beskjeftige oss direkte med det.

Videre lærer apostelen oss her at vi ikke bare skal høre, lese og betrakte Guds ord. Vi skal «lære og formane hverandre med salmer og lovsanger og åndelige viser». Og dette skal vi gjøre med «all visdom», sier han.

«Når dere kommer sammen», sier Paulus et annet sted, «da har hver enkelt av dere en salme, en lære, en åpenbaring, en tunge eller tydning. La alt skje til oppbyggelse … i en menighetssamling vil jeg heller tale fem ord med min forstand, så jeg ved det kan lære andre, enn ti tusen ord med tunger. Brødre, vær ikke barn i forstand! … profeters ånder er profeter lydige. For Gud er ikke uordens Gud, men freds Gud» (1 Kor 14,26–32).

For at vi i ethvert henseende kan skikke oss viselig som kristne, kreves det at vi lar Kristi ord bo og herske i våre hjerter. For i Kristus «er alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede» (Kol 2,3). Det å legge vinn på å gå viselig frem i ett og alt er absolutt nødvendig for en kristen. Han kan ellers lett komme til å gjøre skade på den sak han vil fremme, og med rette «gi motstanderne anledning til spott».

«Så dere lærer og formaner hverandre…». Her får Paulus alle vår tids fariseere, yppersteprester og skriftlærde imot seg. I kraft av deres *regler* gjør de Guds ord til intet og hevder at kristne lekfolk ikke skal lære og formane andre, da dette er en oppgave som påhviler presten alene.

Det er imidlertid ikke bare her, men også mange andre steder i Skriften, at vi finner en slik formaning. Derfor må de som hevder noe annet, være falske profeter, som legger hindringer i veien for en sak som er overordentlig viktig for Guds rike. Paulus skriver jo ikke her til Timoteus, Titus eller Filemon, men til menigheten i Kolossæ, som ikke utgjorde en flokk rettelig kalte og viede prester, men ganske enkelt en flokk døpte og troende kristne.

I Kol 3,16», sier Luther, «gjør Paulus lære-embetet felles for alle kristne, idet han sier: lær og forman hverandre – den ene skal lære den andre og også enhver seg selv, ved siden av den offentlige gudstjeneste, slik at Guds ord, offentlig og privat, alment og særskilt, overalt må være i omløp.»

Det må alltid være noen som er innviet og har som sin kallsgjerning å øve sjelesorg og forkynne. Men dette fritar ikke de øvrige kristne fra deres plikt. De må ved enhver anledning, hvor det kan forenes med deres jordiske kall, være rede til å «forkynne hans storhet, han som kalte dem fra mørket til sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9). I denne forbindelse skal vi vise til en rekke bibelord som tydelig understreker dette. I den hellige skrift vrimler det med vitnesbyrd nettopp i denne sak.

Moses sier: «Gi at alt Herrens folk var profeter, at Herren ville legge sin Ånd på dem!» (4 Mos 11,29).

Jesus sier: «Den som ikke samler med meg, han sprer» (Matt 12,30).

Foruten Kol 3,16 som allerede er nevnt, sier Paulus: «Jag etter kjærligheten! Søk med iver å få de åndelige gaver, særlig å tale profetisk! … den som taler profetisk, taler for mennesker, til oppbyggelse, formaning og trøst» (1 Kor 14,1.3).

Peter sier: «Men dere er en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk til eiendom, for at dere skal forkynne hans storhet, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9).

Jakob sier: «Mine brødre! Dersom noen iblant dere har fart vill fra sannheten, og en omvender ham, så skal han vite at den som omvender en synder fra hans villfarne vei, han frelser en sjel fra døden, og skjuler en mengde av synder» (Jak 5,19–20).

Og igjen Paulus: «Forman derfor hverandre og oppbygg hverandre innbyrdes, som dere også gjør … Vi formaner dere, brødre: Irettesett dem som ikke skikker seg vel. Sett mot i de mismodige. Bistå de svake!» (1 Tess 5,11.14).

Slik taler altså Moses, Jesus og hans apostler, og så har vi likevel «vekterne på Sions murer», som sier: Nei, lekfolk skal tie om åndelige spørsmål – kun vi skal tale og lære! Det var rådsherrer, skriftlærde og eldste i Jerusalem som ville true de enkle fiskerne Herren hadde utvalgt til sine vitner, til å ikke mer tale i Jesu navn. Men Peter og Johannes svarte: «Døm selv om det er rett i Guds øyne å lyde dere mer enn Gud!» (Apg 4,18–19).

«En kristen», sier Luther, «har ikke bare rett til å tale Guds ord, han er også – under trussel om Guds vrede og sin sjels evige fortapelse – skyldig til å gjøre det.» Vi må derfor be Gud om nåde til i lydighet å kunne følge apostelens oppfordring: lær og forman hverandre!

«Lær og forman hverandre» – «med salmer og lovsanger og åndelige viser og synger med takknemlighet i deres hjerter for Gud» (Kol 3,16).

Til vår oppbyggelse oppfordres vi her til også å anvende åndelig sang. Og hvilket velsignelsesrikt nådemiddel er ikke sangen! Intet er som den egnet til å vekke, oppløfte og stemme det adspredte sinn, bringe hjertet til ro og fylle det med glede midt i all jammerdalens motgang og nød. Hvor ofte har ikke en åndelig sang drevet sjelens mørke på flukt! Hvor ofte er ikke et hardt og utilgjengelig hjerte blitt smeltet og brakt til besinnelse gjennom en sang! Og hvor ofte har ikke sangen festet dyrebare lærdommer i hukommelse og hjerte, lærdommer som etter en preken snart ville blitt glemt.

Luthers fiender klaget over at han skadet pavekirken mer med sine åndelige sanger enn hva han gjorde med sine prekener.

Om sangens verdi har kirkelæreren Basilius formet følgende skjønne tanker i ord: «Da Den Hellige Ånd vel visste hvor vanskelig det menneskelige sinn har for å drives til det som er hellig og godt, mens vi derimot er mer enn villige til det vi av naturen har behag i – hva skulle han da gjøre? Da forente han melodiens liflighet med tekstens nyttige lærdom, for at vi uten å tenke over det, på grunn av melodiens liflighet, også skulle tilegne oss nytten av de gode og skjønne ord. På samme måte som den snille legen, for å få en uvillig pasient til å drikke den bitre medisin, stryker honning rundt kanten av glasset, på samme måte skal salmenes melodi lokke unge mennesker, som kun elsker sangen for melodiens skyld, til også få tilgang til god lærdom til deres salighet.»

Også kirkefaderen Augustin taler overordentlig skjønt om sangens kraft og velsignelse: «O, Herre!», sier han, «hvordan har jeg vel ikke grått over dine salmer og lovsanger, så inderlig beveget ble jeg av din hellige menighets liflige røst! Denne samme røst har trengt seg inn i mine ører, din sannhet har smeltet mitt hjerte, har tent det i brann og stemt det til andakt, slik at tårene rikelig fløt på mine kinn. Men o, hvor søte var ikke slike tårer for meg!»

Det som i denne forbindelse er det viktigste, er imidlertid det apostelen tilføyer: «…synger med takknemlighet i deres hjerter for Gud» (Kol 3,16). Med dette sier han visselig ikke at vi ikke skal synge med munnen. Han mener bare at vi ikke skal synge *kun* med munnen og for mennesker, men – slik han sier det et annet sted: «Jeg vil lovsynge i ånden, men jeg vil også lovsynge med forstanden» (1 Kor 14,15) – det vil si, slik at andre kan høre det og forstå det.

Men dersom salmen du synger gir uttrykk for lengsel, bønn eller takk, og du synger med munnen uten at hjertet er med i det, så er jo dette rett og slett hykleri. Det ligger også en fare i at man legger så stor vekt på den rent ytre utførelsen av sangen – stemmenes renhet og at det lyder godt – at det til slutt kun blir sang, uten hjerte og ånd.

Mange synger åndelige sanger og vil at dette skal ses på som et tegn på åndelig sans, skjønt det kun er deres tanker og ikke deres hjerte som er med i det de synger. Slik sang er for utøveren selv en slags opphøyet religiøs fornøyelse, men for Gud et fælt hykleri, dersom man anser det for mer enn hva det er.

Med rette har Lütkemann sagt at «kristne bør ikke bruke sang annerledes enn selve bønnen, nemlig med sann andakt og i Herrens frykt.» Augustin taler om det samme og sier: «Dersom jeg, når jeg sang, gledet meg mer over tonenes skjønnhet og klang, enn over innholdet i sangen, så ville dette være en stor og

straffbar synd. Jeg ville heller unnvære både selve det å synge og å lytte til sang, enn at ikke den rette andakt skulle være forbundet med det.»

Hvilken velsignelse det skulle være for oss selv og for andre, dersom vi også på denne måten – ved oppbyggelig sang – lot Kristi ord bo rikelig iblant oss. Hvilken fred og glede i Ånden, hvilken motvekt mot alle slags fristelser for den som, når arbeidets art gjør det mulig, går i sin gjerning med sang! «Er noen glad til sinns?», sier Jakob, «La ham lovsynge!» (Jak 5,13). Der mennesker treller under lovens åk, hører man ingen sang. Men der evangeliet har begynt å få makt, bryter lovsangen frem av seg selv.

Om en slik salig tid og oppbyggelig skikk, sier Hieronymus så fint: «Du kan vende det til hvilken side du vil. Bonden bak plogen synger et frydefullt halleluja. Den flittige høstkar forlyster seg med lovsang, og den som presser druer synger en av Davids salmer. Det er våre kjærlighetssanger. De lyder fra hyrdene på marken, landmannen væpner seg med dem.»

På lignende vis skulle vi – også under arbeidet – på en eller annen måte omgås Kristi ord.

Men det som alltid vil stå som en absolutt hindring for dette, er et kjødelig, verdsliggjort liv, som på vesentlige punkter er i uoverensstemmelse med ordet. Tross alt føler vi nemlig besvær ved å gå like fra ordet til den skjødesynd som trives så hjemmevant hos oss, og også fra synden tilbake til ordet igjen. Synden og ordet er som gift for hverandre.

Det var derfor det het: La Kristi ord bo *hos* dere – ikke bare *iblant* dere, men *hos* dere og i dere, slik at det må vise sin kraft ved fullt ut å hellige dere. Og derfor fortsetter Paulus i nøye forbindelse med dette: «Alt dere gjør, i ord eller gjerning, gjør det alt i Herren Jesu navn, med takk til Gud Fader ved ham!» (Kol 3,17).

Guds ord er en forunderlig og hellig ting. Vi har sett at både den velsignede effekten av å bruke ordet, og den absolutte betingelsen for fortsatt bruk av det, er at alt vi gjør, blir gjort i Jesu navn. Ordet og synden kan ikke trives i samme hus. Uten tvil er det nettopp den frie, verdslige livsførselen som i mange hjem har jaget ordets daglige bruk på dør.

Som tidligere sagt: Det er noe pinlig ved det å gå rett fra synden til ordet og igjen fra ordet til synden. Men ve det mennesket som da lar ordet fare og velger å beholde synden! Lykkelig er derimot den som med ordet driver synden på flukt! Daglig og alvorlig bruk av Guds ord, sier Luther, «er den sterkeste røkelse og vievann, hvorved djevelen fordrives».

Å gjøre noe i Herren Jesu navn forutsetter at vi er ikledd Kristus. For det første ved troen overfor Gud – at vi lever av Kristi rettferdighet alene. For det andre, ved kjærlighet i praksis overfor mennesker. Gud blir herliggjort ved at vi bærer mye frukt, men hans navn blir spottet på grunn av oss, om vi lever et syndig og dårlig liv.

Kristne!, vil apostelen si, husk på at dere ikke tilhører dere selv! Deres lemmer er Kristi lemmer, deres hjerte er et Kristi tempel. Alt dere nå gjør, i ord eller handling, gjør det alt sammen i hans navn, i hans sted – som om han selv

var til stede, sa eller gjorde det dere nå gjør eller sier. Gjør det til hans ære, til hans behag, gjør det på den måten det ville sømme seg for ham å gjøre det.

Hvem skulle våge, med Kristi lemmer, å gjøre det som er synd? Hvem skulle våge, med Kristi tunge, å føre tom og unyttig tale? Med Kristi lemmer å tjene det onde?

Derfor: gjør intet som ikke ville sømme seg for Herren Jesus å gjøre! Vær lik ham i både tale og gjerning! Han var saktmodig og ydmyk av hjertet – vær også dere saktmodige og ydmyke av hjertet. Å gjøre Faderens vilje var hans mat. Nåde og sannhet var alltid på hans lepper – etterfølg ham også i dette. «Om noen taler, han tale som Guds ord. Om noen tjener, han tjene ved den kraft som Gud gir» (1 Pet 4,11).

Den som av selviske grunner tar seg fore å utføre et eller annet – etter eget forgodtbefinnende, i egen kraft og med tanke på egen ære – han gjør det i sitt eget navn, og det er alt sammen nyttesløst. Han har allerede fått sin lønn. Nei, alt dere gjør, gjør det i Jesu navn!

Gjør det i Jesu navn – «med takk til Gud Fader ved ham!» (Kol 3,17). Gi Gud æren for alt godt. Lev i erkjennelse av at dere ikke selv er dugelige til så mye som å uttenke noe som om det kom fra dere selv. Vår dugelighet, om vi har noen, er en gave vi i Kristus har fått fra Gud.

Men for at det kristne livet skal kunne leves i praksis slik vi har beskrevet ovenfor, må Kristi ord nødvendigvis få bo rikelig iblant oss. Mot vantro og syndefall, mot lettsindighet, villfarelse og falske profeter, kort sagt mot alt ondt av hvilken som helst art, hjelper kun én ting: flittig bruk av Guds ord.

Det finnes ingen spesifikk «troens metode» som gjør at jeg ved hjelp av den kan bli bevart brennende i ånden – selv Luther kjente ikke til noen slik kunst. Det finnes kun et eneste middel: daglig å vende tilbake til det samme evangelium. Helt enkelt slå opp og lese et stykke derfra, tale sammen om det, sitere det i brev, synge det ut, alt under bønn om Herrens nærvær – og se, her ligger Israels styrke! For på denne måten er det at Herren bor iblant sitt folk.

Han kan ikke annet, han vil selv være nær overalt hvor man av hjertets oppriktighet deler hans ord med hverandre. Han går fortsatt alltid med oss på veien og utlegger Skriftene for oss, slik at hjertene tennes i brann.

Derfor: søk stadig til ordet, omgås flittig og gjerne med ordet, helst under gjensidig belæring og oppbyggelig samtale om det. Da skal du få den hjelpen du behøver, da blir alle ting vel.

Ditt ord er en lykt

«Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti» (Sal 119,105).

Alt hva Gud har forkynt oss mennesker i sitt ord går i hovedsak ut på å lære oss to ting.

For det første: hvordan vi skal få del i Guds nåde, få forlatelse for vår synd og bli Guds barn.

For det andre: hvordan vi som Guds barn skal leve vårt liv her på jorden, for å tjene vår himmelske far og gjøre hans vilje.

Med disse to hovedpunktene står eller faller Guds rike iblant oss. Derfor er det også mot disse at djevelen til alle tider har rettet sitt tyngste skyts. Det er også på disse områdene at den enkelte, så vel som hele kirkesamfunn, oftest har gått seg vill.

Da Jesus gikk omkring og lærte, var det likeledes på to områder han satte sitt folk i rette og viste dem den rette veien. Han angrep deres falske rettferdiggjørelse – deres selvrettferdighet – og deres falske gudstjeneste – deres selvvalgte gode gjerninger. «Dere gir tiende av mynte og anis og karve, men lar ugjort det som veier tyngre i loven: rettferd, barmhjertighet og troskap», sier han for eksempel til dem (Matt 23,23).

Da kirkens reformasjon ble gjennomført ved Luther, skjedde det hovedsakelig ved at to viktige lærepunkter ble dratt fram og slått fast.

Det ene dreide seg om den rettferdighet som alene gjelder for Gud: Kristi rettferdighet, rettferdigheten av tro. Det andre dreide seg om hva de sanne gode gjerningene består i: sann gudstjeneste, sann hellighet.

Ved dette angrep Luther for det første den pavelige rettferdiggjørelseslære, som lærte at mennesket ble rettferdig i samme grad som det ble hellig. For det andre angrep han det forvrengte synet på hellighet, som lærte at et hellig, Gud velbehagelig liv, bestod i å gå i kloster, leve ugift, faste og våke, fornekte sitt legeme, foreta pilegrimsvandringer og lignende.

Med rette har man derfor sagt at det var to lærepunkter som ga støtet til reformasjonen, og at vi har reformasjonen å takke for gjenopprettelsen av to hovedlæresetninger, nemlig læren om den sanne rettferdighet og læren om den sanne hellighet i gjerning og liv.

Men som før sagt: det er nettopp disse to hovedpunktene djevelen til alle tider har angrepet og søkt å forvrenge. Så fint, umerkelig og gradvis går han til verks

at man ingenting merker før man allerede er ført bort fra den rette vei. Fornuft og følelser spiller også på lag med ham.

Tanken om at jeg – med alle de synder jeg føler og ser hos meg selv – skulle være rettferdig for Gud bare gjennom en tilregnet rettferdighet, strider så avgjort mot all fornuft. Slik er det også med mitt kalls enkle plikter, at min utførelse av mine hjemlige og samfunnsmessige plikter i Guds øyne er en hellig gudstjeneste, høyere vurdert av ham enn hvilken som helst annen fortjenstfull gjerning. Det som gjøres er jo ikke noe annet enn hva et hvilket som helst rettskaffent verdensmenneske, ja, enhver hedning kan gjøre.

Heller ikke kan jeg innse at det skulle være noen fare forbundet med å følge de fromme innskytelsene som synes å stamme fra Guds Ånd, og som tilskynder meg til andre og mer fortjenstfulle gjerninger. At det skulle være nødvendig å først rådføre seg med hva Gud har åpenbart i Bibelen, det kan verken fornuft eller følelse fatte.

Hvor stor ulykke har ikke djevelen forårsaket innenfor Guds kirke ved på dette punktet å føre mennesker utenom ordet. Våkne og søkende sjeler som tar sin gudsfrykt på alvor, lar seg forlede – dels av sin fornuft og dels av en indre stemme som de mener stammer fra Gud – til å foreta seg alle mulige ting som verken er påbudt i Guds ord eller vil være til noen som helst nytte for nesten som trenger hjelp.

Det er også vår daglige erfaring at selv om de gode gjerningene vi gjør er av det rette slaget, så gjør vi dem med ulyst. Vi er trege og forsømmelige så snart vi glemmer hvilke gjerninger som i Ordet kreves av oss. Vår lyst og vår flid, når det gjelder utførelsen av vårt kalls enkle plikter, ville bli mektig forøket dersom vi rett tenkte over at det er Gud selv vi tjener med dem.

Historien kan vise frem merkelige eksempler på hvordan mennesker på selvvalgte veier og på selvvalgt måte har søkt å tjene Gud. I gamle dager fantes det fromme, alvorlige sjeler som med glede ga avkall på alle livets bekvemmeligheter, og som hadde som sitt høyeste ønske å ofre seg helt, med legeme og sjel, i tjenesten for Herren.

Hva gjorde så disse? De ba Gud om å åpenbare sin vilje for dem – og Guds vilje ble åpenbart for dem. Den var jo allerede på forhånd klart og tydelig uttalt i det gode, gamle Guds ord.

Men deres skuffelse var stor, for i ordet var det kun nevnt noen ganske alminnelige kjærlighetsgjerninger og enkle plikter i forbindelse med utøvelsen av deres kall – alt sammen ting som selv en middelmådig kristen, ja, til dels også en hedning, var i stand til å utføre. For dem selv derimot, som jaget etter en høyere grad av hellighet, var alt dette for usselt og smått.

De ba derfor på ny, ba om at Gud ved en spesiell åpenbaring ville gi dem anvisninger på mer hellige og fortjenstfulle gjerninger. De fikk også svar, svar som de umulig kunne anse å stamme fra andre enn Gud selv – svar som bestod i mange skjønne, guddommelige sannheter, men også iblandet Satans og deres egen innbilnings bedrag, og som derfor førte dem på avveier.

Til én het det: «Gi avkall på alt, dra ut i ørkenen, ta bolig i jordhuler og lev alene der med din Gud. Verden (det menneskelige samfunn) er i den ondes vold,

så der kan du ikke udelt tjene Gud. Og alle de bekvemmeligheter du der kan nyte, må forsakes, for kjødet skal dødes. I verden skaffer man seg selv underhold ved hjelp av naturlige midler. Men du som er et Guds barn, bør helt og holdent være avhengig av din Far og vente alt fra hans hånd.» På denne måten oppstod eneboerlivet.

Til andre het det: «Se hvordan verden, den onde, sanselige verden, vrimler av liv på gater og torg – kjødets lyst og øynenes lyst og skryt over jordisk gods! De bygger, de planter, de tar seg til ekte, de gir seg helt og holdent i nytelsens vold! Gå ut fra verden, osv.» Slik oppstod klosterlivet.

Til andre igjen het det: «Hvorfor lever du egentlig, om det ikke var for å utrette noe stort for din herre? Kan du som en kristen se med likegyldighet på at det hellige land, hvor en gang livets fyrste vandret, nå trampes ned av hans fiender, av tyrkere og hedninger, som håner Guds sønn og krenker hans tilbedere, som dog ikke forlanger annet enn å få lov til å bøye deres kne ved hans grav? Dra ut under korsets merke, sett ditt liv og ditt blod inn for å rive det hellige land ut av deres vold som har vanhelliget det.» Dette var den åndelige bakgrunnen for korstogene.

Mange alvorlige og nidkjære sjeler ble på denne måten rømningsmenn. De flyktet fra hele den andre tavle av Guds hellige lov.

De kjærlighetsgjerningene som Jesus skal dra fram på den ytterste dag og si: «Jeg var naken, og dere kledde meg. Jeg var syk, og dere så til meg. Jeg var i fengsel, og dere kom til meg» (Matt 25,36), mot hvem skulle man utøve disse, dersom man bor i ørkenens ensomhet, i jordhuler eller i klosterceller?

Hvilket menneske ble vel hjulpet ved at en from mann trakk seg tilbake fra det borgerlige samfunnet? Sier ikke apostelen at de bud som angår pliktene mot nesten, sammenfattes i dette ord: «Du skal elske din neste som deg selv» (Rom 13,9–10) og at kjærligheten slik er lovens oppfyllelse?

De som skilte seg ut, var dermed også avskåret fra å øve seg selv i gudsfrykt. Åndens frukt, sier Paulus, er «kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet, trofasthet, ydmykhet, avholdenhet» (Gal 5,22). Men hvordan skulle de kunne øve seg i dette, når de ikke levde blant mennesker som kunne sette deres langmodighet, mildhet, godhet og så videre på prøve?

Vi må imidlertid ikke glemme at disse menneskene opprinnelig handlet i god tro. De innrettet livet sitt slik de gjorde, fordi de tok sin gudsfrykt på alvor.

Dette er vel verdt å legge merke til. Vi har nemlig sørgelige eksempler på at den samme villfarelsen finnes blant oss den dag i dag. Mennesker går ut fra at når beslutningen deres er tatt under bønn til Gud, så kan ikke svaret de får stamme fra djevelen.

Men saken er den at Gud ikke lar seg spotte. Han har i sitt ord, tydelig og klart, gitt sin vilje til kjenne.

Men når mennesker ikke bryr seg om dette, er det i nøye overensstemmelse med Guds hellige rettferdighet at han overgir dem til deres udugelige sinn og til å vandre etter deres egne råd (Rom 1,28). Den løgnens ånd som talte gjennom Akabs profeter får da lov til å forblinde og villede dem, for at vi andre, om mulig, på grunn av deres ulykke, skal kunne lære at det ikke er nok å handle i god tro

og i beste mening. Det gjelder å holde Guds ord i ære, høre og adlyde det. Med hvilken brennende nidkjærhet verner ikke Herren om sitt hellige ord!

Det er ikke uten grunn at apostelen sier at Satan opptrer som en lysets engel. Spesielt her finner dette ordet sin anvendelse.

For det andre står vi i fare for å være likegyldige og forsømmelige i utøvelsen av vårt kall når vi tenker mer på hva vi selv anser for å være spesielt fortjenstfullt, enn hva Guds ord sier. Dersom det gikk opp for oss at det er Gud i himmelen vi tjener i vårt jordiske kall, med hvilken flid, glede og troskap skulle vi ikke da røkte det! Det er derfor av den største viktighet at en kristen har Guds vilje og velbehag som rettesnor for alt han foretar seg.

Vi skal imidlertid merke oss at det kun er de troende det her er tale om. Kun et Guds barn oppfyller det som er hovedbetingelsen for all sann helliggjørelse: å eie livet i Kristus og ha lyst til Guds lov. Han er i sin samvittighet løst fra loven og spør nå kun om det ene: hvordan han best kan tjene sin Gud.

Uten dette hellige sinn skal ingen gjøre seg ubehag med dette. Før man forsøker å bære gode frukter, må man først søke å bli et godt tre. «Alt som ikke er av tro, er synd» (Rom 14,23).

Av dette følger det at den som med sine gjerninger vil tekkes Gud og tjene ham, først må ha Guds velbehag for sin egen del. «Jeg har funnet nåde for Herrens øyne», lyder da hans frimodige bekjennelse. Min synd er sonet, og jeg eier en fullkommen rettferdighet for Gud. Derfor er det ingenting jeg heller vil enn å tjene min Gud, som har vært så usigelig god mot meg.

Når samvittigheten slik, fri og glad, vender seg mot Gud, villig til å tjene, står det kun tilbake å få klarhet over hva som er Guds vilje og vår rette gudstjeneste.

I dagligtale kalles det å tjene når man har underordnet seg sin herres vilje og handlet etter hans ordre. Å tjene Gud er således kun det å gjøre hva han befaler. Slik kommer hovedvekten til å ligge på Guds ord og bud, og ikke på om gjerningen i seg selv er stor og fortjenstfull eller liten og uanselig. Gud ser nemlig ikke på selve gjerningen, men på den lydigheten gjerningen vitner om.

Strengt tatt har han slett ikke behov for vår tjeneste. Det er ikke for sin egen skyld at han byr oss å gjøre det og det, men for vår skyld. Vår lydighet skal gjennom dette prøves og oppøves og bli til gagn og glede for vår neste som trenger det.

Men begge deler oppnås oftere gjennom små og uanselige gjerninger enn gjennom store og imponerende. Lydigheten settes på en langt hardere prøve og fornuft og egenviljen dødes langt bedre gjennom små og uanselige bud enn gjennom de store, da det naturlige mennesket finner de store kravene og de betydningsfulle gjerningene langt mer tiltrekkende enn de små og uanselige. Dessuten har både vår neste og samfunnet som helhet bruk for flere små og uanselige tjenester enn for store og storslåtte bedrifter.

Om vi ransaker Skriftene, finner vi også at når Gud i fordums tid satte mennesker på prøve, skjedde det oftest gjennom en liten ting, en ting som for det naturlige mennesket var betydningsløs.

Den store og betydningsfulle prøven som våre første foreldre ble satt på, bestod således kun i det å ikke spise av frukten fra et bestemt tre. I seg selv var

dette en ubetydelig handling. Det som betydde noe, var at lydigheten mot Gud ved denne «ubetydelige handlingen» ble satt på prøve. Allerede her har Gud villet lære oss at gjerningenes verdi aldri må bestemmes etter dens «egenverdi», men etter hans bud.

Det samme gjaldt mangfoldige av de bud og forskrifter Gud ga Israels folk. Eksempler på dette er lovene om mat, omskjærelsen og de utførlige forskriftene, som ned til minste detalj ga regler omkring ofringene. Rent umiddelbart kan det synes ubegripelig at det kunne forenes med Guds visdom å gi forskrifter angående så små og ubetydelige ting. Men forklaringen er enkel: Hensikten med det var at fornuften skulle nedbrytes og den ubetingede lydigheten oppøves.

Den samme forklaringen ga Herren selv da hans folk begynte å legge hovedvekten på selve gjerningene og mente at de med dem kunne tilfredsstille Gud, skjønt deres vilje var ubrutt og deres hjerter ulydige. «Mon jeg skulle ete oksers kjøtt og drikke bukkers blod?» sier Herren. «Meg tilhører alle dyr i skogen, dyrene på fjellene i tusentall… Om jeg var sulten, ville jeg ikke si det til deg, for min er jorden og alt som fyller den… Himmelen er min trone, og jorden er en skammel for mine føtter. Hva slags hus kunne dere bygge meg, og hvor skulle det finnes et hvilested for meg? Alt dette har jo min hånd gjort, og slik ble alt dette til, sier Herren. Men den jeg vil se til, det er den elendige, og den som har en nedbrutt ånd og er forferdet over mitt ord… lydighet er bedre enn offer, lydhørhet er bedre enn fettet av værer» (Sal 50,10–13; Jes 66,1–2; 1 Sam 15,22).

Det er således klart at for Gud er det kun spørsmål om lydighet. Den ene gjerningen er i hans øyne like stor som en annen. Det er ene og alene Guds befaling som gir gjerningen verdi.

Det Gud har befalt, er en stor og betydningsfull gjerning, om det så bare er å bøye seg etter et halmstrå. Men det Gud ikke har befalt, har ingen verdi, ja, mindre enn ingen verdi, om det så var en så stor bedrift som å vekke opp døde eller omvende hele verden. Slik blir Guds åpenbarte ord – og ingenting annet – lykten for vår fot, rettesnoren for vårt liv.

Nå gjenstår det kun å vurdere hva Guds befaling går ut på.

Enhver kristen har to slags plikter: de *personlige*, bestemt av hans kall og stand, og de *alminnelige*, som er anledninger til å utøve kjærlighetsgjerninger mot nesten.

Om de personlige pliktene sier Skriften: «Jeg formaner dere altså, at dere vandrer slik det er verdig for det kall dere er kalt med… ikke alle lemmer har samme gjerning… Likevel må enhver vandre slik som Herren har gitt ham. Det som betyr noe, er ikke om en er omskåret eller uomskåret, men at en holder Guds bud. Brødre, bli hos Gud i den standen enhver var da han ble kalt» (Ef 4,1; Rom 12,4; 1 Kor 7,17–24).

Om de pliktene vi har felles med alle, heter det: «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!… Du skal elske din neste som deg selv. Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse» (Matt 7,12; Rom 13,9–10).

Men det finnes ikke noe skarpt skille mellom disse to slags plikter. Det vil som regel være under utførelsen av vår daglige gjerning, at vi oftest vil finne anledning til å tjene vår neste i kjærlighet.

Nettopp i vårt jordiske kall har Gud sitt første og største krav på oss. Dette er det mange som aldri har forstått. Man kan likevel tydelig se at det er en bestemt plan i alt hva Gud har skapt, og at det hersker en bestemt orden.

Gud, som er en «ordens Gud», har ordnet det slik at den ene skal være regent, en annen undersått, en skal være herre i huset, en annen tjener, den ene skal være far eller mor, den andre barn, en skal være rik, en annen fattig, en skal være gift, en annen ugift. Det er som med legemet: det ene lem skal være øye, det andre øre, det tredje hånd, det fjerde fot, osv.

Derfor er det også Guds vilje og høyeste krav at hver skal passe på det han er satt til. De som styrer, skal styre med forstand, og de som styres, skal vise lydighet og troskap. Øyet har som oppgave å se, og skal overlate til øret oppgaven med å høre. Foten skal gå og overlate til hånden å arbeide.

Livet her ville komme til å ligge på et høyere plan, dersom hver enkelt gjorde det klart for seg, at når han står i sin daglige gjerning, da står han i et hellig tempel og forretter en sann og hellig gudstjeneste, til velbehag for Gud. Men til dette kreves det åndelige øyne som ikke bare ser på det ytre, men ser på det som ligger bak: Guds anordning og befaling.

«Dersom Gud ved hjelp av sine engler en dag besøkte deg og befalte deg å feie gulvet», sier Luther, «da skulle du bli så lykkelig over dette at du knapt nok skulle vite hvordan du skulle bære deg ad – ikke for gjerningens skyld, som i seg selv var liten, men for hans skyld, som ba deg om å utføre den.»

Men nå har virkelig Gud gitt deg slike befalinger. Til alle i tjenende stillinger sier han: «Vær lydige mot deres herrer.» Og til barna: «Hedre din far og din mor.» Begge deler vil ganske enkelt si: «Gjør det de setter deg til å gjøre.» Når derfor din far eller din mor, husbonde eller matmor befaler deg en ting, så står Gud ved siden av med det fjerde bud og sier: «Ja, gå hen og gjør det!»

Derfor sier også apostelen: «For Herrens skyld skal dere underordne dere under enhver menneskelig ordning» (1 Pet 2,13). For Herrens skyld betyr at all menneskelig ordning – så sant den ikke strider mot Guds bud – i virkeligheten er Guds ordning. Om dette taler Paulus utførlig i Rom 13,1–7.

Nå gjenstår kun villige hjerter og åndelige øyne, tro og kjærlighet og lyst til Guds lov. Det vi trenger er åndelige øyne som kan hjelpe oss til å se Gud, hans bud og hans vilje i ethvert kall og i enhver stilling, og ikke feste oss ved om de gjerningene vi gjør er mer eller mindre iøynefallende.

En grenseløs tålmodighet vil også ofte være nødvendig når Satan vil søke å forbitre tilværelsen for oss i den stand og stilling vi står i. Hvilken nåde det da vil være å ha en slik kjærlighet til Gud at bevisstheten om hans vilje og velbehag oppveier alle ubehageligheter.

Om dette sier apostelen Peter: «Dere tjenere: underordne dere under herrene deres og vis dem respekt – ikke bare de gode og rimelige, men også de vrange. For dette finner nåde, om noen av samvittighet for Gud tåler sorger når han lider urettferdig… om dere tåler lidelse når dere har gjort godt, da finner det nåde hos

Gud. For til dette ble dere kalt, fordi også Kristus led for dere, og etterlot dere et eksempel, for at dere skal følge i hans fotspor» (1 Pet 2,18–21).

I nåde hos Gud – det er det barn som tror på sin frelser, og derfor er gjenstand for gudløse foreldres og søskens fiendskap og hån, men som «av samvittighet for Gud», tålmodig og ydmykt bærer sin tunge lodd. De verken opptrer med utilbørlig protest eller gir seg over til sorg og motløshet, ei heller går de tilbake til verden igjen, men i utholdenhet bier de på Herren og har sin trøst og sin tilflukt i ham.

I nåde hos Gud – det er den kristne som har en vantro og vanskelig ektefelle, men som «av samvittighet for Gud» tålmodig lider urett og bestandig møter sin ektefelle med tilgivende kjærlighet.

I nåde hos Gud – det er den far og mor som har gudløse og vanartede barn, men som med utrettelig fasthet, tålmodighet og kjærlighet tar seg av deres oppdragelse, formaner, irettesetter, tilgir og påminner, og først og sist går bønnens vei til Gud for sine barn.

I nåde hos Gud – det er den ordets forkynner som tålmodig og utrettelig bearbeider en ufruktbar jordbunn. Han forkynner nidkjært og kjærlighetsfullt, både offentlig og privat – enten det er beleilig eller ubeleilig. Han overbeviser, tukter og formaner med all langmodighet og belæring, og finner seg villig i fiendskapet fra verden, sine embetsbrødre og alle onde ånder. Samtidig øver han seg selv i gudsfrykt og nærer og opprettholder sitt eget åndelige liv.

I nåde hos Gud – det er den troende student som tålmodig lar seg håne av sine gudløse kamerater og bevarer seg selv uplettet av verden. Han lar seg gjerne regne som en dåre for Kristi skyld, stiller sine evner til hans tjeneste, og beskjeftiger seg med verdslig vitenskap kun for sin utdannelses skyld, mens det himmelske derimot er hans yndlingsstudium.

I nåde hos Gud – det er den fromme håndverker som «av samvittighet for Gud» utfører sitt arbeid redelig og med troskap, idet han heller lider tap enn å benytte seg av de knep andre i samme fag benytter seg av for å skaffe seg vinning.

Hvert enkelt menneske har sine prøver og vanskeligheter – hver i sin stand. Derfor kreves det åndelige øyne til å se med, og et åndelig innstilt hjerte til å elske det som er Gud til behag. Den som forblir tro mot sin overbevisning, røkter sitt kall med troskap og flid, tjener sin neste og slik gjør Guds vilje – han er under Guds nåde, og Guds plan med hans liv har lykkes.

Bønnen

Denne artikkelen skal tjene til oppmuntring for Guds svake, kjempende barn.

Det er ikke til de mange som aldri har forsøkt å folde hendene i bønn vi taler her. At disse er fortapelsens barn er noe enhver kan se. Det livet de lever er tomt og mørkt, og lover dem ingenting godt i fremtiden. Å stå opp om morgenen uten bønn, gå til sitt arbeid uten bønn, la dagens timer løpe og om kvelden gå til hvile uten bønn – må ikke dette kalles en ussel tilværelse? Og slik fortsetter de, livet igjennom - uten Gud, bortvendt fra Herren, trossende hans kongemakt og tvilende på hans løfter.

De som ber kan deles inn i fire grupper, og det er om dem vi vil tale. Enhver som leser med et oppriktig sinn, vil neppe unngå å finne seg selv i en av disse fire gruppene.

For det første: De som ber til Gud, selv om de likevel ikke av hjertet vil omvende seg til ham. De ber med et ubotferdig sinn og lever videre i forsettlig synd. Noen av dem mener med sin bønn å kunne bøte for sine synder. Det skifter mellom bønn og synd, og begge deler skjer med like stor overfladiskhet.

Mennesker som daglig misbruker Guds navn, kommer for hans ansikt og sier: «Fader vår – helliget vorde ditt navn!» Mennesker som aldri for egen del søker Guds rike og hans rettferdighet, og som ikke har noen interesse for Guds rikes tilvekst på jorden, ber ikke desto mindre: «Komme ditt rike!» Og mennesker som aldri har villet gjøre Guds vilje, men frekt lever etter deres egen, ber uten betenkning: «Skje din vilje!»

Hvordan skal den hellige Gud finne behag i en slik bønn? Må han ikke med rette si: «Dette folket ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt borte fra meg» (Matt 15,8).

Til denne gruppen hører også de sentimentale elskere av naturen, disse som når de ser vårens vinder, susingen i skogen, fuglenes kvitter og bekkene som sildrer, stemmes til liflig bønn. De ber til en Gud som de føler seg så forunderlig nær i hans skaperverk, nærmere enn i ordet og sakramentene, og regner seg dog for å være den sanne Guds sanne tilbedere.

Men deres Gud er en merkelig Gud, tilpasset den enkelte tilbeders smak og behag. Alt hva de synes om, det synes også han om. Det er ikke den strenge og alvorsfulle Gud som vi møter i De ti bud eller på Golgata. Hans tilbedere kan røres til tårer, men frekt leve videre i åpenbar strid mot hans bud. Det er

da tydelig at denne Gud må være en avgud, et fantasibilde, konstruert av den hvitkledde djevel. For den sanne Gud lar seg ikke spotte, sier Skriften (Gal 6,7).

For det andre: Mennesker som er den absolutte motsetning til de i den første gruppen. De forakter ikke Guds bud og mener heller ikke med deres bønn å kunne bøte for sin synd. Men de forakter bønnen, fordi de kjenner seg gode nok og er seg selv nok. Bønn og følelser ser de på med ringeakt. Forstand og gode gjerninger vet de derimot å sette pris på.

Men til et fromt liv – kanskje også til deres kallsgjerning – tilhører også det å «holde bønner». Og denne deres plikt utfører de så samvittighetsfullt at de aldri får bruk for å virkelig be.

De ber med munnen, men ikke med hjertet og forhindrer slik virkningen av deres bønn. De er sterke i tanker og ord, men svake i gjerning. De er rike på ånd, men fattige på Guds Ånd. Derfor blir også deres liv fattig på frukt og fattig på velsignelse. Det er til slike at Jakob sier: «Dere ligger i strid og ufred. Dere har ikke, fordi dere ikke ber» (Jak 4,2), og Jesus: «Uten meg kan dere intet gjøre» (Joh 15,5).

For det tredje: Vakte sjeler, som strever med bot og med bønn, setter lit til dette deres strev, og slik er en slags selvrettferdige bedere. De forakter ikke Guds bud som de i den første gruppen og forakter heller ikke bønnen som de i den andre. Bønnen er nettopp en del av deres grunnlag for håp og for trøst.

«Om jeg bare kunne be,» sier de i sitt hjerte, «så kunne jeg vel håpe. Men jeg kan jo ikke be. Så kald og så adspredt som jeg er i min bønn, er det umulig at jeg kan tro og være glad!» De setter således deres egen bønn høyere enn Kristi blod og Kristi forbønn. Selv om de også i tanker og ord opphøyer Kristus, så holder de i hjertet bønnen for å være viktigere. Slike mennesker driver avguderi med sin bønn, og Lammet får ikke den ære som tilkommer det.

For det fjerde: De troende nådebarn, med et hjerte hvor Gud ved den nye fødsel har utgytt nådens og bønnens ånd. «Fordi dere er sønner», sier Paulus, «har Gud sendt sin Sønns Ånd inn i våre hjerter, som roper: Abba, Far! … Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn» (Gal 4,6; Rom 8,16).

Først nå kan man be i ånd og i sannhet – slik Faderen ønsker å bli tilbedt (Joh 4,23–24). Først nå kan man be med glede, med inderlig fortrolighet, som et barn som taler med sin far. I det øyeblikket evangeliets lys skaper liv og fred i et hjerte – selv hos de mest enfoldige og ukyndige – fødes det en inderlig trang og evne til å be, noe som ingen kan oppnå selv ved den beste undervisning, så lenge han ikke har fått den ånd som gir barnekår.

Betingelsen for å kunne be rett er altså å være et Guds barn. Men Guds barns nådegaver er ennå ufullkomne, og fristeren lar oss ikke være i besittelse av dem uanfektet. Dette gjelder også bønnen. For et paradis livet ville være dersom bønnens ånd fikk lov til å bevare våre hjerter brennende. Vi skulle vokse i nåden og med enkelthet beseire våre fiender. Men altfor raskt blir vi sløve og forsømmelige i vårt bønneliv, og anfektelser forstyrrer vår bønn.

En av de mest alminnelige innskytelser djevelen kommer med for å hindre vår bønn, er tanken om å utsette. «Jeg har det så travelt nå, og føler meg heller ikke opplagt – kanskje om en time, eller om en halv time, vil jeg be.»

På denne måten har Satan tusenvis av ganger forført Guds barn til å utsette bønnen så lenge, at de aldri fikk gjort alvor av den. Vær derfor oppmerksom på at det er fristeren som er på ferde. Be enten straks, når du våkner om morgenen, eller så snart du har stått opp, eller i det første ledige øyeblikk du i løpet av dagen måtte få.

Jo lenger du venter med å be, desto mer uopplagt blir du til å be. Derfor formaner Luther at man på denne djevelens innvending om at du er uopplagt, gir ham svar på tiltale og sier: «Du avskyelige djevel, Er det dette du vil, så er du en røver! Dersom jeg ikke nettopp nå er opplagt, varm eller andektig, så vil jeg enda mindre være det om en halv time. Derfor vil jeg nettopp nå trosse min uopplagthet og be et Fader Vår, før jeg blir enda mer uopplagt.»

Søk slik å komme djevelen i forkjøpet, før han får overtalt deg til å vente. Det er dog bedre å be nå, selv om du ikke er helt opplagt, enn senere når du er totalt uopplagt. Kan du ikke samle ditt sinn til annet, så begynn med å bekjenne din uopplagthet for Gud og be ham om nådens og bønnens ånd. Da skal det ikke vare lenge før du blir opplagt.

En annen av Satans innskytelser er denne: Hvem ber du egentlig til? «Alt er jo så stille og rolig omkring deg. Mener du virkelig at Gud skulle være her – i ditt lille rom – nei, det kan ikke være annet enn en innbilning.»

Møt ham da med Guds ord. Si til ham at Jesus selv har sagt: «Jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!» (Matt 28,20). Si til ham: «Hvor skal jeg gå fra din (Herrens) Ånd, og hvor skal jeg flykte fra ditt åsyn?» (Sal 139,7). Om Satan likevel fortsetter med sine angrep, og Gud fremdeles skjuler seg for deg, så si til deg selv: «Nåvel, hvis ikke Gud ser og hører meg nå, når jeg ber, så har han heller ikke sett og hørt meg, når jeg har syndet.»

Dernest stiller djevelen også dine synder og din uverdighet opp som en hindring for bønnen, og gir deg råd om å vente med å be, inntil du er blitt mer from og mer verdig til det. Og redelige Guds barn føres i angst og kvaler når de vet at de bør be, men nylig har forsyndet seg og derfor viker tilbake ved tanken på deres uverdighet.

Adlyder du nå djevelen og beslutter å vente med å be, inntil du er blitt mer verdig til det, så er du straks inne på selvrettferdighetens vei. I ditt hjerte fornekter du Kristus, og handler som om det var rettferdige og ikke syndere, han var kommet for å kalle (Matt 9,13).

Du skal vite at du aldri kan ha falt så dypt, og at du aldri kan ha syndet så grovt, at ikke Jesu Kristi blod rikelig dekker det alt sammen og gjør deg velkommen hos Faderen. Skynd deg derfor til nådestolen (Hebr 4,16), så uren du er, før dine egne bedringsforsøk har fått deg til å forurense og ødelegge din enfoldige tro på den uforskyldte nåde.

Fra Luthers forklaring til Joh 16,23, vil vi sitere følgende: «Vil du vente med å be til du blir verdig, får du aldri begynt. Derfor, gå nå! Spring over både verdighet og uverdighet og la synd være synd. Ja, om du enn så sent som i nettopp dette øyeblikk har falt i synd, skulle det hindre deg fra å be? Nei! Du må langt heller straks falle på kne og bønnfalle Gud om tilgivelse og frelse, og ikke la Satan senke deg enda dypere ned og for evig holde deg fanget i din synd. Midt i

døden og i hvilken som helst ulykke må du be, og det desto inderligere, jo dypere nøden er for deg. Tenk på profeten Jona og hvordan han, tynget av bevisstheten om sin synd, fra fiskens buk måtte rope til Gud» (Jona 2).

Endelig vil djevelen søke å innbille deg at det nytter ikke for deg å be. «Din bønn er jo så svak, så mangelfull og uverdig at den neppe vil bli hørt.»

Måtte Gud bevare deg fra å grunne din tro på din egen bønns verdighet og fullkommenhet! Det er jo det du gjør når du på grunn av bønnens uverdighet, tviler på at du blir bønnhørt. Er det da i ditt eget navn at du skal be? Har du ikke fått lov av Jesus til å gå til Faderen i hans navn og ta alt på hans regning? Sa ikke Jesus til sine disipler: «Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn … Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn» (Joh 16,23–24).

Når derfor Satan vil søke å skremme deg med din uverdighet, så kan du dristig trosse ham og si: «Det spørres ikke etter hvor verdig min egen bønn er. Jeg har nemlig en skriftlig anvisning fra en som er verdigere enn jeg: Guds egen enbårne Sønn, som har lovet at alt jeg ber Faderen om i hans navn, skal jeg få.»

Når denne anvisningen, som er underskrevet med Jesu navn vises for Faderen, får vår bønn kraft og betydning som forslår. Dette bør vi ha i tankene hver gang vi i vår bønn bruker ordene: «…ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre!»

Det er ingenting Gud i en slik grad setter pris på som sin egen befaling og vår lydighet mot denne. Fordi han selv har befalt oss å be, får vår bønn kraft og verdi. Kom det derimot an på oss selv og vår egen fortjeneste, kunne intet menneske gjøre seg håp om å bli bønnhørt hos Gud.

Om denne sak finner vi i en av våre symbolske bøker («bekjennelsesskriftene») følgende ord av Luther: «…Derfor må du si: Mine bønner er ikke ringere, mindre hellige eller mindre velbehagelige for Gud enn Paulus' og de aller helligste Guds tjeneres bønner har vært. Jeg innrømmer gjerne at disse har levd et mer hellig liv enn jeg, men med hensyn til budet (nemlig om bønn), så står jeg ikke tilbake for dem. For jeg er forvisset om at Gud ikke anser bønnen for personens skyld, men for sin befalings skyld og den lydighet man ved å be viser mot ham.»

Det samme bud som de gamle hellige fikk, det er også gitt til meg, og den Kristi fortjeneste som var deres, den er også min. Derfor bør jeg, ettersom Gud alene ser på dette, ikke anse min bønn for å være mindre viktig og mindre hellig enn deres.

Her kreves nå bare den dyrebare gave som heter tro, spesielt når det du ber om, ser aldeles umulig ut og når Gud venter lenge med å oppfylle din bønn.

Kan da noe være umulig for Gud? Ta deg tid til å grundig undersøke dette, når det du ber om ser umulig ut. En slik undersøkelse kan foretas på Bibelens hellige blader – les f.eks. historien om Israels utfrielse fra Egypt og deres vandring over Det røde hav (2. Mos. 14). Les om Daniel i løvehulen (Dan. 6) og de tre menn i ildovnen (Dan. 3), eller om alle Jesu undergjerninger i Det nye testamentet.

Men den kan også gjøres i Guds underfulle skaperverk – blant stjernene på himmelen og blomstene på marken. Deretter si meg om du fremdeles tror at noe kan være umulig for Gud (Matt 19,26).

Når han venter med å besvare din bønn, så tenk på alle de hellige som har blitt prøvd på samme vis. Forstå at hans venting hører med til din oppdragelse. Din ydmykhet, din tålmodighet og din bønn skal oppøves ved dette.

Men er det vanskelig for deg å tro så godt om din Gud, så tenk på enken Jesus forteller om i Luk. 18. Hun hadde i sin nød vendt seg til en dommer som ikke fryktet Gud og heller ikke brydde seg om mennesker, og som derfor over lang tid ikke hadde villet hjelpe henne.

Til slutt sa han likevel ved seg selv: «Om jeg verken frykter Gud eller tar hensyn til noe menneske, så vil jeg likevel hjelpe denne enken til å få rett, fordi hun bryr meg slik» (Luk 18,4–5). Og Jesus sier: «Hør hva den urettferdige dommeren sier! Men skulle da ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen når det gjelder dem?» (Luk 18,6–7).

Forunderlige hjertelag! Kun for å gjøre veien jevn for oss til å tro, bruker Jesus en slik lignelse om sin kjærlighetsrike Far. Skulle det ikke føre oss til å skamme oss over vår vantro! Gud må dog ha et større hjerte enn denne dommeren – og selv han var ikke uovervinnelig.

Flittig bønn vil alltid etterfølges av merkbar tilvekst i visdom og kraft. Ser du en kristen som bærer frukt, som er rikere på nådegaver enn de fleste, så vit dette: han har mange ganger vært på kne for Gud.

Det er derfor også innlysende at de gamle hellige har vært flittige i bønn – eksempelvis David og Daniel. Om apostelen Johannes blir det fortalt at huden på hans knær var like tykk som under hans føtter, fordi han tilbrakte så mye av sin tid på kne. Og Prætorius sier: «Jeg har aldri talt så mye med noe menneske som jeg har med Gud.»

Troens bønn

Å be utenfor det Guds ord har lovet er en skadelig misbruk av bønnen. Mange mennesker ber, og mener at de skal få det Gud aldri har lovet å gi i sitt Ord. Dette er det samme som å «friste Herren» og å bedra seg selv.

Det er som å be om daglig brød, men nekte å arbeide, eller å be Gud om å holde ens åndelige liv i live, men uten å ville bruke Guds ord. Det er som å be om nåde til helliggjørelse, mens man ennå er under loven – om kraft til å bære troens frukt, før man har blitt innpodet i Kristus – om en salig død, skjønt man aldri her i tiden har vandret på den veien som fører til livet – eller å ubetinget be om noe hvor det er uvisst hva Gud i sin visdom anser for å være det beste.

Alt slikt er å friste Herren og å bedra seg selv. Troens bønn må grunne seg på et løfte fra Gud, ellers er den forgjeves.

For andres vedkommende er de ting de ber om virkelig av en slik karakter at de faller inn under Guds løfter om bønnhørelse. Men de tar ikke Gud på ordet, regner ikke med hans løfter og benytter seg ikke av dem i sin bønn. Dersom de i det hele tatt ber, så ber de uten tillit til hva Gud har lovet, og derfor også med ulyst og treghet. Dette kan skje for selv den mest redelige kristen, og det er spesielt til slike vi i det følgende vil tale.

En meget vanlig klage blant Guds barn, er den at de ikke kan be som de burde og gjerne ville. Ofte ser de med vemod tilbake på den første tiden av sitt trosliv, idet de minnes hvor gjerne og med hvilken varme de den gang ba, mens det nå koster dem en ikke liten overvinnelse å gjøre det.

Grunnen til dette er i hovedsak den samme som deres feil og mangler for øvrig. De er enda ikke bare ånd, men kjød og ånd, og kjødet har ingen lyst til de himmelske ting.

Men når det i den første tiden var mer liv og varme i deres bønn, så skyldes det neppe at de den gang var rikere på tro og ånd enn de nå er. Det skyldes snarere at de – som Gud har for vane – fikk lov til som spebarn i Kristus å nyte nådens sødme i rikelig mål, fikk lov til å som Johannes å ligge ved Frelserens bryst, mens disse liflige følelsene nå unndras dem i samme grad som troen tiltar og oppøves.

Skulle vår bønn være avhengig av våre følelser, og opphøre når disse avtar, ville det snart være slutt på vårt åndelige liv.

Den daglige boten og troen og ikke tilfeldige følelser må ligge til grunn for vår bønn. De mest betenkelige årsaker til kulde og forsømmelser i bønnen er

de som skriver seg tilbake til mangler på disse to områdene – fra søvnighet og vantro.

Søvnigheten virker at man ikke erkjenner sin nød og ikke ser de farer man er utsatt for. Og vantroen virker at man ikke gjør seg håp om noen hjelp fra himmelen når trangen og nøden er blitt bevisst for en. Ofte svever Guds barn i den største fare, men uten å føle noen frykt – eller fortæres av sorg og av frykt, men uten å gjøre bruk av Guds løfter.

Og Gud har dog overflod av alt hva vi behøver til dette, og også vilje og evne til å gi. Feilen er bare den, at vi så lite tror ham og så lite ber ham.

Men du som tilsynelatende ikke har noe å be om – har du da virkelig all den tillit og tro, gudsfrykt og ydmykhet, kjærlighet og gode gjerninger, glede i Herren og tilfredshet med din lodd i livet som du kunne ønske å eie? Er du så flittig og trofast i å lovprise Gud, be og bekjenne hans navn som du skulle ønske å være?

Plages du aldri av fristelser og synd, av Satan og av verden? Og tør du stole på at Satan ikke pønsker på noe ondt, om du enn i øyeblikket ikke ser noe særlig som tyder på dette? Er det ingen av dine medmennesker som har en åndelig eller legemlig nød som kaller på din forbønn? Kort sagt: Er du virkelig så rik og har en slik overflod på alt, at du ikke trenger å be?

Nei, tvert imot! Jeg mangler både det ene og det andre, innrømmer du villig. Men hvorfor ber du da ikke, ber til ham som har sagt: «Be og dere skal få!» Ve over vår vantro og vårt forblindede hjertes mørke, som ikke tillater oss å nyte godt av og anvende de gaver Gud så gjerne vil unne oss.

Spesielt i mørke tider, når nød og anfektelse setter inn, når samvittigheten tynges av synd, når bølgene bruser og Gud synes så uendelig fjern, når bønnhørelsen uteblir og det onde tar til, jo lenger du ber – da er det nok verdt å søke fram og gjøre bruk av alt som kan tjene til å styrke vår tro. Og bønnen må hvile på en fastere grunn enn våre ustadige følelser – være en virkelig troens bønn.

Det kreves da for det første, at den ikke er ditt eget påfunn, men at du forplikter Gud på hans egen befaling og sier med David: «Mitt hjerte holder fram for deg [ditt ord]: Søk mitt åsyn! – Herre, jeg søker ditt åsyn.» (Sal 27,8).

For det andre kreves det at du ikke nærmer deg Gud med ditt eget svikefulle hjertes tanker om hans hjertelag imot deg og hans svar på din bønn, men at du væpner deg med hans egne ord, kommer i hu at han selv har sagt at han er nådig og barmhjertig, sannferdig og allmektig, har lyst til å gjøre oss godt og lengter etter å vise oss nåde.

Dette bildet av Gud skal imidlertid fornuft og følelse og Satan selv uopphørlig søke å rive ut av ditt hjerte, hvis du gir dem rom til å komme til ordet. Derfor vil det koste stor kamp å holde fast på hva Gud har sagt. Uten å se verken til høyre eller til venstre, må du holde dine øyne festet på ordet.

For det tredje kreves det at du ikke trer frem for Gud i kraft av din egen verdighet eller i ditt eget navn, men at du dekker deg bak din mellommann, den eneste Gud har behag i. Og for det fjerde, at du så langt som mulig innretter din bønn slik, at det ikke blir deg og din verdighet, men Gud og hans ære det kommer til å dreie seg om – at det ikke blir din tro, men Guds trofasthet, ikke

din bønns oppriktighet, men sannheten av Guds løfter, som kommer til å stå sin prøve.

Alt dette skjer ved å ta Gud på ordet – å si med David: «Mitt hjerte holder fram for deg ditt ord».

Dette har vært de gamle troshelters kunst, når de i bønnen har kjempet med Gud. Da patriarken Jakob, forferdet over å høre om fremrykningen av hans bror Esau og hans hær, ba Gud om hjelp, sa han: «Min far Abrahams Gud og min far Isaks Gud! Herre, du som sa til meg: Vend tilbake til ditt land og din slekt, og jeg vil gjøre vel imot deg!» (1 Mos 32,9).

Altså: Når du har selv befalt meg å ta fatt på denne reisen, så må du også selv sørge for meg. Og du har lovet å gjøre vel imot meg – nå gjelder det dine ords sannhet Herre, for dersom Esau får lov til å tilintetgjøre meg, hvordan skal da dette løftet kunne gå i oppfyllelse.

Det er som om han vil si: Det betyr mindre hva som måtte hende med meg – men hvordan skal det gå med dine løfter, ditt navn og din ære?

Da israelittene ved Sinah hadde opptent Herrens vrede ved å tilbe gullkalven, og Herren ville tilintetgjøre dem, trådte Moses inn som mellommann og bønnfalt Herren, sin Gud om nåde for sitt folk. Da sa han blant annet: «Kom i hu dine tjenere Abraham, Isak og Israel. Til dem har du sagt og sverget ved deg selv: Jeg vil gjøre deres ætt tallrik som stjernene på himmelen …» (2 Mos 32,13).

Han tar ikke folkets handlemåte i forsvar, men erkjenner at israelittene har gjort seg skyldig i en stor synd. Han vet at Gud er i sin fulle rett til å straffe dem, men minner ham om løftene han har gitt til fedrene, som ville falle til jorden i samme øyeblikk som han tilintetgjorde deres barn. Slik forstod Moses å ta Gud på ordet og forplikte ham på hans egne løfter.

Med sin inderlige bønn holder han liksom Guds hender fast, slik at Gud rent ut sier til ham: «La nå meg få råde, så min vrede kan bli opptent mot dem».

I vers 12 oppfordrer han indirekte Gud til å verne om sin ære, idet han sier: «Hvorfor skal egypterne si: Til ulykke har han ført dem ut. Han ville slå dem i hjel i fjellene og utrydde dem fra jorden!» Meningen er denne: Det gjør meg ondt for ditt navn og for ditt rykte, kjære Gud, dersom du nå tilintetgjør folket. Jeg vil ikke at egypterne skal få den minste rett til å tale ille om deg – derfor må du vise overbærenhet med folket.

Et lignende eksempel på Moses' forbønn har vi i 4. Mos. 14. Folket har gjort opprør, og Gud truer med å utrydde det, men Moses går imellom. Også her taler han om hva egypterne ville si, dersom Herren tilintetgjorde sitt folk, og hvordan både de og andre hedninger da ville håne Herrens navn. Videre så minner han Herren om hva han selv før har sagt, at han er langmodig og rik på miskunnhet, og til sist ber ham: «Tilgi da dette folket dets misgjerning etter din store miskunn, som du har tilgitt dem hele veien fra Egypt og hit!»

I 2. Sam. 7 leser vi om hvordan David, etter at Gud hadde gitt ham og hans hus et spesielt løfte om velsignelse, trer fram for Herren og først med hjertelige ord forsikrer ham om sin ydmykhet og takknemlighet, og dernest tar ham på ordet og med tanke på de løfter Gud har gitt ham, ber: «Så oppfyll nå, Herre Gud, for

evig tid det ordet du har talt om din tjener og hans hus, og gjør som du har sagt! Da skal ditt navn bli stort til evig tid» (2 Sam 7,25–26).

Og i vers 28-29 leser vi: «Og nå, Herre Herre, du er Gud, og dine ord skal bli sannhet. Du har lovt din tjener denne lykken. Så la det nå behage deg å velsigne din tjeners hus, så det må bli stående for ditt åsyn til evig tid! For du, Herre Herre, har talt.»

Vi ser her hva det vil si å ta Gud på ordet. Herre, du har selv sagt det slik og slik – gjør derfor det som du har sagt! Det er ikke av egen drift, at jeg kommer, men på din befaling. Du er Gud og dine ord er sannhet. Du har selv befalt meg å tro og be, derfor tror jeg og derfor ber jeg. Gjør nå bare som du har sagt!

Det er samme sak David gir uttrykk for, når han i Salme 27 sier til Herren: «Mitt hjerte holder fram for deg [ditt ord]: Søk mitt åsyn! – Herre, jeg søker ditt åsyn.»

David var mer enn de fleste andre en bønnens mann. Størstedelen av hans salmer er bønn eller samtale med Gud, og vi har nå sett hva som er hemmeligheten i hans bønn. Hvor ofte gjentar han ikke i Salme 119 ordene: «etter ditt ord». Hold meg i live – oppreise meg – la din miskunnhet komme til meg – vær meg nådig – gi meg innsikt – frelse meg – etter ditt ord. Alt sammen går ut på det samme: Gjør som du har sagt.

Å ta Gud på ordet og minne om hva han har sagt, er ikke noe som er nødvendig for Guds skyld, men desto mer for oss, for at vår svake tro ved dette kan styrkes og opptennes.

Skal dette lykkes, kreves det imidlertid annet og mer enn å bare med munnen gjenta Guds løfter. Ved hvert enkelt løfte, må vi i vårt hjerte stanse opp og tenke over de ulike punktene i forbindelse med løftet.

For det første: hans egenskaper som har gitt løftet – for eksempel:

hans barmhjertighet som er evig og uforanderlig, like varm og brennende i dag som da løftet ble gitt.

Hans guddommelige allmakt – for «ingenting er umulig for Gud» – «han som kan gjøre mer enn alt, langt ut over det vi ber eller forstår» (Ef 3,20).

Hans sannferdighet, som gjør det umulig at han skulle lyve, for «Gud er ikke et menneske så han skulle lyve» (4 Mos 23,19) – «Da Gud så ville vise løftets arvinger desto mer klart sin uforanderlige vilje, bekreftet han det med en ed» (Hebr 6,17).

Disse tre egenskapene hos Gud, hans brennende kjærlighet, hans guddommelige allmakt og hans evige sannferdighet, er, slik noen har sagt det, det tredobbelte tauet som Gud gjennom sitt ord har firt ned fra himmelen, for at enhver som klynger seg til det, skal holdes oppe og bli reddet, om enn «vannene når ham til sjelen», ja, til sist bli dratt opp til himmelen med det.

For det andre: Troens bønn må grunne seg på vår mellommanns person og innsats – på Kristus og hans fullbrakte verk. Vi bør tenke over hvor inderlig Gud elsker sin Sønn, og hvor høyt han verdsetter det som Sønnen har utrettet, og dette skal vi holde fram for Gud i vår bønn. Det er å be i Jesu navn. Og Jesus har sagt: «Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn.»

Da Moses ba, sa han: «Angre det onde du har tenkt å gjøre mot ditt folk! Kom i hu dine tjenere Abraham, Isak og Israel.» (2 Mos 32,12–13). Her er den som er større enn Abraham, Isak og Israel. Vi får lov til å si: Tenk på din tjener Jesus Kristus, din elskede sønn, og vis for hans skyld nåde mot oss. Ikke for vår skyld, Herre, nei, ikke for vår skyld, men for din Sønns skyld – ham du elsker – vær oss nådig og gjør imot oss slik som du har sagt.

For det tredje: Troens bønn må ta sikte på å ære Guds navn. «Hvem priser vel deg i dødsriket?» sier David i Salme 6. Om du derimot frelser en stor og uverdig synder som meg, så skal jeg i evighet synge din pris. For jo større synd du forlater, desto større barmhjertighet vitner det om, og jo større nød du utfrir fra, desto større godhet og makt. Og i samme grad som din nåde er stor, skal også ditt navn bli lovprist.

Hva skulle ikke Gud være villig til å gjøre for sitt navns skyld! Med tanke på dette, er det at David ber: «For ditt navns skyld, Herre, forlat meg min misgjerning! For den er stor.» (Sal 25,11).

Altså er det Guds ære det kommer til å dreie seg om når vi tar ham på hans ord. Og når Guds ære står på spill, har Gud kun ett å gjøre – for «han kan ikke fornekte seg selv» (2 Tim 2,13). Men det er heller ingenting Gud heller vil enn dette, for jo mer vi tror ham og tar ham på hans ord, desto større ære viser vi ham. Om Abraham står det at «han ble sterk i sin tro idet han ga Gud ære» (Rom 4,20).

Vi har nå sett hva det vil si å ta Gud på ordet, og vi har også sett på hva det er som gir Guds løfter deres verdi. Nå står det kun igjen å få klarhet over hva løftene går ut på, for senere i barnlig tro å minne Gud om dem, og be ham gjøre som han har sagt.

Men hvem kan telle alle de nådefulle tilsagn, hvor vår himmelske fars kjærlighetsrike hjerte har kommet til uttrykk! Han har både befalt oss uttrykkelig å vende oss til ham i all slags nød og gitt oss de mest bestemte løfter om bønnhørelse.

Han sier selv:

«Jeg vil glede meg over dem og gjøre vel mot dem» (Jer 32,41).
«kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg.» (Sal 50,15).
«Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det bli lukket opp for dere.» (Matt 7,7)
«Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn» (Joh 16,23).
«Igjen sier jeg dere: Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen.» (Matt 18,19).

«Han sa en lignelse til dem om at de alltid burde be og ikke bli trette: Det var en dommer i en by, som ikke fryktet Gud og ikke tok hensyn til noe menneske. Og det var en enke der i byen. Hun kom gang på gang til ham og sa: Hjelp meg til å få rett over motstanderen min! Lenge ville han ikke, men til sist sa han til seg selv: Om jeg verken frykter Gud eller tar hensyn til noe menneske, så vil jeg likevel hjelpe denne enken til å få rett, fordi hun bryr meg slik. Ellers kommer hun vel

til slutt og slår til meg. Og Herren sa: Hør hva den urettferdige dommeren sier! Men skulle da ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen når det gjelder dem? Jeg sier dere: Han skal skynde seg å hjelpe dem så de får sin rett!» (Luk 18,1–8).

Altså: en dommer som i seg selv var ond, kunne ved bønn bli beveget til å hjelpe. Hvor meget mer da Gud, som i seg selv er kjærlighet.

I Luk 11,5–9 forteller Jesus en lignelse om en mann som midt på natten går til sin venns hus og ber om å få låne tre brød, fordi han ikke har noe å by fram for en uventet gjest, men at vennen på grunn av det sene tidspunktet vegrer seg for å stå opp å gi ham noe. «Jeg sier dere», sier Jesus, «om han ikke står opp og gir ham det fordi han er hans venn, så vil han stå opp fordi han er så pågående, og gi ham alt det han trenger.»

I samme kapittel taler Jesus om hvordan en far aldri kunne finne på å gi sin sønn en stein når han ber om brød, eller en slange når han ber om fisk, og trekker ut fra dette den slutning, at når mennesker, som dog er onde, vet å gi deres barn gode gaver, «hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham.»

En Gud og far som er så nådefull som Jesus maler for oss her – hvem skulle vel ikke med inderlig glede ile til ham, forplikte ham på hans ord og tillitsfullt be ham om store ting! Og hvem skulle ikke, når han var i nød og bekymring, klynge seg til hans løfter om hjelp på nødens dag.

«Om dere ber meg om noe i mitt navn, så skal jeg gjøre det!», sier Jesus (Joh 14,14). Ingenting er umulig – alt skal han gi oss. I all slags nød – legemlig så vel som åndelig – får vi lov til å si: Far, ikke for vår skyld, men for din Sønns fortjeneste og verdighets skyld må du hjelpe oss etter din nåde! Du har selv sagt: «Kall på meg» – derfor kaller vi på deg. Og du har sagt: «Jeg vil utfri deg!» – derfor tror vi det, for du er Gud og ditt ord er sannhet. Gjør derfor som du har sagt!

Men i korsets skole har mange måtte prøve å be i årevis, dag og natt, uten å få svar. Når nøden slik er stor og prøvelsen hard, når Herren venter med å sende hjelp, når all bønn synes fruktesløs og tålmodigheten er i ferd med å briste, da – om noensinne – gjelder det Jesus har sagt om å alltid be og ikke bli trette. «Skulle da ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt?» (Luk 18,7). Så venter jeg da, Herre på deg. Du er min Gud og ditt ord er sannhet. Gjør som du har sagt!

Til slutt bare dette: Det som her er sagt om å holde Herrens ord fram for Herren, finner ikke minst sin anvendelse i Fadervår. Denne i seg selv makeløse bønn får først fulle verdi, når vi tenker over at det er Herren selv, som har lært oss å be slik. Den bønn han selv har lært oss, må det i alle fall være en fryd for ham å oppfylle. Og vi behøver aldri når vi ber den, å være i tvil om at vår bønn er i overensstemmelse med hans vilje.

Hvilken trøst og styrke ligger det ikke i den tanken, at når mitt hjertes begjær faller sammen med ordene i Herrens bønn, så stemmer Gud og jeg overens, og jeg har da en spesiell forsikring om bønnhørelse. Dette bør jeg holde fram for Gud og si: Du har selv befalt meg å be slik. Du har befalt meg å si «Fader», hvor

urimelig det enn lyder at jeg skulle være ditt barn. Men – når du selv har sagt det, våger jeg ikke å protestere.

Nå er det kun min synd som vil frarøve meg den fulle visshet om min barnerett, men du har i samme bønn befalt oss å be: «Forlat oss vår skyld!» Jeg forstår derfor at det ikke var syndfrie barn du hadde tenkt deg, og også at du er villig til å tilgi synd.

Derfor: Skje meg etter ditt ord: Vår far, du som er i himmelen! Helliget vorde ditt navn – bevar oss i en rett lære og et hellig liv! Komme ditt rike – i oss og i hele verden! Skje din vilje osv. Alt dette vil du selv gi. Garantien ligger derfor i befalingen du ga oss. Fader vår – gjør nå som du har sagt.

Tilbake står så den daglige øvelse. Så mange som kjenner Herren, la oss be – og be flittig. Mange slags nød og behov kaller på vår bønn, og bønner henter ned velsignelse, både for den enkelte og for Guds menighet som helhet.

Kjære bror i Kristus! Gå aldri fra nattens hvile til dagens arbeid og aldri fra arbeid til nattens hvile uten bønn. Gjør dette til en lov for deg, ikke for samvittigheten, men for kjødet, som av travelhet og treghet, så lett vil la seg hindre i å be. Men la bønnen være en hjertesak og ikke bare en vanesak. Nøy deg heller ikke med bare morgen- og kveldsbønn, men be til enhver tid – i arbeid og i hvile, hjemme så vel som ute.

Det sømmer seg for Guds gjenløste og salige barn å ofte tale med sin Gud. Det trenger de så vel og høster rik velsignelse av det. Måtte nå Gud, vår Gud, velsigne oss og all jorden frykte Herren! Amen.

Den hellige dåp

Mange kristne har aldri hatt verken glede eller trøst av dåpen sin. De vet ikke engang om det overhodet er noen trøst å finne i den. Man skulle tro at alle kristne hadde fått kunnskap om den hellige dåp, men det viser seg at mange lever i stor uvitenhet om dette.

Verdensmennesker generelt, som mener at gjenfødelsen er fullført gjennom selve dåpshandlingen og derfor ikke vil vite av verken bot eller omvendelse, ser vi bort fra i denne sammenhengen. Men også blant oppriktige kristne blir dåpen ofte sett på som noe som bare skjedde en gang i tiden, og som det ikke har praktisk betydning å beskjeftige seg med i dag. Likevel er sannheten den at ingen ennå fullt ut har erkjent, tilegnet seg eller gjort bruk av dåpens verdier.

For å få den rette forståelsen av dåpen, kreves det fremfor alt at man ikke henger seg opp i det man ser for øynene, men betrakter den i lyset av Guds ord.

Det synlige i dåpen er vann. Ser man bare på dette, blir dåpen ikke annet enn en tom seremoni som et tenkende menneske knapt kan unngå å ta anstøt av. Men betrakter man det i sammenheng med de ordene Jesus selv – han som har all makt i himmel og på jord – har knyttet til dette vannet, blir det «et nåderikt livets vann», et bad som «virker gjenfødelse og fornyelse ved Den Hellige Ånd», et bad til legedom og evig liv.

Ordene som åpenbarer dåpens verdi og betydning for oss, finner vi i (Matt 28,16–20) og (Mark 16,16).

Før Jesus forlot denne jord og fór opp til sin Far i himmelen, satte han disiplene sine stevne på et fjell i Galilea. Her trådte han frem, talte til dem og sa: «Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til mine disipler, idet dere døper dem til Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn.» «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst, men den som ikke tror, skal bli fordømt.»

Av disse ordene kan vi utlede tre hovedlærdommer med hensyn til dåpen. For det første: At dåpen ikke er et menneskelig påfunn, men er av guddommelig opprinnelse. Den er innstiftet og påbudt av ham som kunne si: «Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden.» Den er bestemt til å gjelde for «alle folkeslag» og beseglet i den treenige Guds navn.

Allerede dette lar oss ane at dåpen må være noe helt usedvanlig viktig og betydningsfullt. For – som Luther sier – en ting som er innstiftet og påbudt av Gud, må uten tvil være nyttig og verdifull, selv om den i seg selv var av mindre

verdi enn et halmstrå. Hvor mye mer da, når han innstifter noe som skal gjelde for alle folkeslag, og som skjer i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn!

For det andre: At dåpen skal følge evangeliets forkynnelse. Det er disse to nådemidlene i forening som skal virke troen og den nye fødselen. «Døp dem» – og «lær dem», sa Jesus. Han forutså hvor trege vi ville være til å tro.

Når evangeliet forkynner at Gud i Kristus forsonte verden med seg selv, at synden er utslettet, Guds rettferdige krav oppfylt, gjerdet som skilte oss er revet ned, fiendskapet drept, og at enhver som tror på Guds enbårne Sønn ikke skal fortapes, men ha evig liv – da visste han at vårt vantro hjerte straks ville være klart med alle slags skrupler og betenkeligheter.

Visst lyder det alt sammen såre vakkert – men —hvordan kan jeg vite med visshet at det gjelder meg? Mer enn gjerne ville jeg tro på Kristus og ha del i hans fullbrakte verk – men akk – visste jeg bare om jeg også virkelig var blitt delaktig i det; visste jeg når og hvor og hvordan det ble mitt! Om Gud bare ville ha gitt meg del i sin nåde på en eller annen håndgripelig måte, ved en eller annen ytre handling, så jeg kunne vite hvor og når det hadde skjedd!

Og se – denne vår svakhet og denne vår trang kommer vår nådige Herre og Frelser i møte. Han har i dåpen gitt oss en slik ytre handling, hvor han i sin menighet på synlig vis, tilskriver den enkelte det som gjennom evangeliet tilbys alle, for at vi skal kunne vite at vi har fått det – vite når og hvor og hvordan det ble vårt.

Jesus har altså med de anførte ordene knyttet frelsen til en synlig ting, nemlig vannet. Han kunne ha benyttet seg av et hvilket som helst annet middel, virkningen ville ha vært den samme. Hovedsaken var at det tegnet som han knyttet sine usynlige nådegaver til, var noe håndgripelig og synlig.

For det tredje, får vi av den anførte opplysningen vite hvilke nådegaver det er Herren har knyttet til dåpen. Det dreier seg om intet mindre enn å «bli frelst». «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst,» sier Jesus.

Og dette å bli frelst, betyr å bli befridd fra alle sine synder, fra døden og fra djevelens makt, og å bli innsatt som arving til det evige livs uendelige rikdommer. Det betyr å med én gang få tilbake sin tapte barnerett hos Gud, få tilbake all den nåde, herlighet og ære som i skapelsen var oss tiltenkt, som vi mistet ved syndefallet, men som Jesus ved sitt liv og sin lidelse, død og oppstandelse atter har ervervet oss retten til.

Alt dette ville Jesus knytte sammen med, og liksom legge ned i dåpsvannet, for således med et synlig tegn å kunne tilskrive den enkelte i sin menighet eiendomsretten til all denne nåde, og i tillegg formå oss til å motta hans store, men åndelige og usynlige gave, og dermed stille vårt hjerte tilfreds.

Dåpsvannet, så uanselig det enn tar seg ut for våre legemlige øyne, er derfor et overmåte rikt og dyrebart vann. Det er som om en velstående mann sa om en ubetydelig gullring: «Den som får denne ringen i gave, skal eie meg selv og alt som er mitt.» Da ville denne ringen, uansett ringens egenverdi, være en uendelig dyrebar ring. Hele hans person, som sto bak løftet, og alt han eide, var innbefattet i ringens verdi. Og hvorfor? Ene og alene på grunn av ordet som var knyttet til ringen.

Slik er det også med dåpen. Uten Guds ord var den kun vann og derfor uten verdi. Men med det ordet og løftet som Jesus har forbundet med dette vannet, er den et sakrament som inneholder liv og salighet. Det er dette Paulus taler om i (Ef 5,26), når han sier at Kristus har helliget sin brud ved at han «renset henne i vannbadet ved ordet». Og i Luthers lille katekisme leser vi: «Vann gjør det visselig ikke, men Guds ord som er i og med vannet…»

Det er svært lærerikt å legge merke til hvor ofte Gud har benyttet seg av denne fremgangsmåten, med å knytte usynlige og himmelske nådegaver, overnaturlig og guddommelig hjelp og frelse til synlige ting og tegn. Vi har i Det gamle testamente mange eksempler på dette, eksempler som også nettopp er forbilder på vår frelse i Kristus.

Da Israels barn skulle skånes for morderengelens sverd, skjedde det gjennom et synlig tegn. Dørstolpene skulle bestrykes med påskelammets blod. Da de under sin vandring i ørkenen ble bitt av de giftige slangene, skulle de frelses fra døden ved å se hen til den kobberslange som Moses hadde reist opp på en stang.

Om dette står det i Visdommens bok: «De hadde et frelsens tegn – og den som vendte seg mot det, ble frelst, ikke ved det han så, men ved deg, alles frelser – for verken urter eller plaster leget dem, men ditt ord, Herre, som leger alt.»

I 2. Kong. 5 har vi et treffende bilde, både på dåpen og på vår fornufts innstilling til den. Da Naaman, hærføreren til kongen av Aram, kom til profeten Elisja for å søke helbredelse for sin spedalskhet, sendte Elisja bare ut en tjener til ham og lot si: «Gå og vask deg sju ganger i Jordan, så blir du ren.»

Da ble Naaman harm fordi profeten ikke benyttet den fremgangsmåten han selv hadde tenkt ut, og han ville reise hjem. «Jeg tenkte,» sier Naaman, «at han ville komme ut til meg, stå frem og påkalle Herren sin Guds navn og føre hånden sin over det syke stedet og slik gjøre slutt på spedalskheten.» Deretter begynte han å vurdere vannets kvalitet og mente at elvene i Damaskus var fullt så gode som alle vannene i Israel.

Men da han endelig lot seg overtale til å handle etter profetens ord og badet seg sju ganger i Jordan, skjedde straks det som var lovet ham: han ble ren. Ikke på grunn av noen spesiell egenskap ved Jordans vann, men på grunn av det ordet og løftet som var knyttet til det: «Vask deg – så blir du ren.»

På samme måte går det oss med dåpen. Vi ser bare en enkel ordets tjener og de helt enkle seremoniene han benytter seg av. Hadde vi sett dåpen bli forrettet i himmelsk høytidelighet av Gud selv, og hørt ham gi oss løfter om frelsen – da ville vi trodd. Men nå, når det bare fremstår som en forordning fra en svunnen tid, gitt i et land fjernt fra oss, er verdien og betydningen skjult for vårt blikk, og vi vegrer oss for å tro.

Videre ser vi med et kritisk blikk på selve vannet i dåpen og lurer på om ikke angerens tårer som vi feller, var bedre egnet til å vaske bort synd. Men hvis disse tankene får overhånd, og vi fortsetter å glemme å regne med det ordet som er knyttet til dåpen, ender vi som lettsindige foraktere, både av Kristus selv og av den dåpen han har innstiftet. Da oppnår vi heller ikke befrielse fra syndens spedalskhet.

Ser vi derimot på det løftet Jesus har gitt i forbindelse med dette vannet, og tror det, da skal det skje oss slik han har sagt. Han kan jo ikke lyve, han som har sagt: «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst.» Et ord fra hans munn gjelder tusen ganger mer enn alle våre tanker og meninger til sammen.

Ble det gitt oss å se i sin fulle rikdom hva vår trofaste Gud har skjenket oss i dåpen og ordet, ville vi vel knapt kunne leve for bare glede. Han sier jo ikke: Den som tror og blir døpt, han kan bli frelst – altså at han har en sjanse for å bli det. Han sier klart og bestemt: Han skal bli frelst.

Han skal ikke og kan ikke fortapes, men alt det jeg ved min lydighet, min lidelse, død og oppstandelse har vunnet, skal tilhøre ham. Alle hans synder skal være som senket i havets dyp, og Faderen skal for min skyld være ham nådig for evig. Og til tross for at kjødet, så lenge han er her, stadig strider mot Ånden og er en uuttømmelig kilde til synd og sorg, skal likevel ingen synd tilregnes ham til fordømmelse. Han er jo kledd i min rettferdighet, som i Faderens øyne er fullkommen.

Ånden skal bo ved troen i hans hjerte, daglig rense og helliggjøre hans sinn, undertrykke og døde den synden som fremdeles bor i ham, inntil han endelig, trett og mødig etter vandringen her, sovner inn i troen på meg. Han skal da bli fullkommen frigjort fra alt ondt omkring seg og i seg, og hos meg skal han nyte den evige glede. Alt dette tilskrives i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn enhver som tror og blir døpt.

Et av de vanskeligste spørsmålene med hensyn til dåpen er kanskje dette: Hvilken nytte har man av sin dåp hvis man har brutt dåpspakten og vendt Gud ryggen? For hvor mange av oss har ikke gjort nettopp det!

Som svar på dette spørsmålet skal vi merke oss ordet fra 1 Pet 3,20–21. Peter sier der at da Noa og familien hans ble frelst ved hjelp av arken og vannet som bar den, var dette et forbilde på «det vannet som nå også frelser dere, nemlig dåpen, som ikke er en avleggelse av kjødets urenhet, men en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse».

La oss for et øyeblikk betrakte dette forbildet. Hvis Noa eller noen av familien hans hadde falt ut av arken og ned i syndflodens vann, ville arken likevel ikke ha blitt slått i stykker eller sunket. Riktignok ville den som hadde falt ut, vært fortapt om han hadde blitt værende i vannet. Men lyktes det ham å redde seg opp i arken igjen, var han på ny frelst i den samme arken.

På samme måte forholder det seg med dåpen. I sin forklaring over Sl. 117, 2, taler Luther bemerkelsesverdige ord om denne saken. Verset lyder slik: «For hans miskunn mot oss er stor, Herrens trofasthet varer til evig tid.»

Til dette sier Luther: «Selv om vi faller, faller ikke nåden, og vi trenger heller ikke å søke en ny nådevei. Dette skipet blir ikke knust; dåpen gjelder fremdeles. Nåderiket vakler ikke, men varer evig. Faller jeg ut av skipet, så kommer jeg meg om bord igjen. Vender jeg meg bort fra dåpen, så vender jeg tilbake til den igjen. Farer jeg vill og kommer bort fra nåderiket, så søker jeg tilbake til det igjen. Dåp, skip og nåde varer evig og faller ikke, selv om jeg faller, og forandres ikke ved min ustadighet. Ellers måtte Gud selv forandres, han som har lovet at hans nåde skal stå fast til evig tid.»

Om dette sier også Paulus: «Er vi troløse, så forblir han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv» (2 Tim 2,13). «Hva så om noen var utro? Skulle vel deres utroskap gjøre Guds troskap til intet? Langt derifra!» (Rom 3,3). «For Gud angrer ikke sine nådegaver og sitt kall» (Rom 11,29).

Et annet bilde kan ytterligere anskueliggjøre dåpens uforanderlig gjeldende kraft:

En rik mann lot umiddelbart etter hvert av barnas fødsel, en viss del av sin store formue testamenteres til barnet. Testamentet, hvis gyldighet ble behørig stadfestet, ble i vitners nærvær høytidelig lagt i barnets hånd og siden oppbevart for dets regning. Mannen hadde to sønner, som således fra sin tidligste barndom var eiere av store rikdommer.

Imidlertid ble det krig i landet. Faren falt i krigen, og moren ble sammen med barna tatt til fange og bortført til fiendens land. Der døde også moren, og barna løp nå omkring i den ytterste fattigdom, fillete, skitne og uthungret. Testamentene deres og fedreearven var i god behold i hjemlandet, men de var bortført i så tidlig alder at de ikke selv hadde noen anelse om at de var de rettmessige eierne av umåtelige rikdommer.

Men nå sendte formynderne deres, som hadde vært til stede da testamentene ble opprettet, ut en offentlig bekjentgjørelse hvor de aktuelle barna ble opplyst om at det i deres fedreland lå en stor arv og ventet på dem, og at det bare var å vende hjem og overta arven, så var den deres. Da oppholdsstedet deres ble kjent, ble det også sendt personlige brev til dem med bevitnede avskrifter av testamentene deres.

Barna stilte seg imidlertid til å begynne med skeptiske til disse oppfordringene og betraktet dem bare som et forsøk på å lokke dem bort fra det frie, ubundne livet som etter hvert var blitt dem kjært og uunnværlig. De stakkars barna – de kjente jo ikke til noe annet liv! Minnet om det lykkelige barndomshjemmet var fullstendig utslettet. De ble derfor der de var, og levde følgelig videre i sin fattigdom og fornedrelse.

Mennesker som kjente historien deres, kunne ikke annet enn å betrakte dem med den dypeste medfølelse når de så den usle tilværelsen de førte, og tenkte på hvor mye bedre de kunne ha hatt det hvis de hadde vendt hjem og overtatt arven sin.

Da endelig de stakkars barna – etter å ha utstått utrolige lidelser – etterkom oppfordringen og vendte hjem til sitt fedreland, fant de at det virkelig forholdt seg slik som det var blitt sagt. Testamentene deres var fremdeles gyldige, og hele deres stilling ble forandret i samme øyeblikk som de overtok arven sin.

Dette var kun et bilde. Men den saken det skulle illustrere, er ennå i dag en stor og salig virkelighet. Nettopp slik forholder det seg med dåpen. Det vi særlig skal merke oss, er at ingen trenger å søke en ny nåde. Man trenger bare å komme tilbake og motta den nåden som man allerede i forveien er sikret.

Tenk om du visste hvilken rikdom som er din! Tenk om du visste at du er eiermann til alt det din frelser så dyrt har kjøpt deg fri til, og som han, mens du ennå var sped, tilskrev deg i et gavebrev som aldri i evighet kan endres på!

Og du, sorgfulle kristne, som kanskje har falt, føler deg fremmed for Gud og synes livet ditt er lagt øde – gled deg midt i din sorg, for dåpen, nåden, arven og testamentet står like fullt ved makt. Skaden som har skjedd, er ikke uopprettelig. I det øyeblikket du tror, er du atter innenfor nåderikets grenser og sluttes i Faderens favn.

Videre: Ser du et gudløst og vantro menneske, en fattig og ussel synder, så ser du et av de omtalte tiggerbarna i det fremmede landet. Opplys ham da om arven som venter ham, ifølge testamentet som lyder på hans navn. Fortell ham hva som gjennom Kristi død er tilskrevet ham i hans dåp, og hvis du kan overtale ham til å vende tilbake, så har du dermed «frelst en sjel fra døden» (Jak 5,19–20).

— «Men den som ikke tror, skal bli fordømt.» Den som ikke vil gå i seg selv, ikke vil angre sin synd, vende tilbake til fars hus og motta nåde, vil forbli ute i synden og verden, og han kan umulig bli frelst. Han er et fortapelsens barn til tross for at han er både gjenløst og døpt, og således ikke hadde behøvd å være det.

Dåpen er altså den frelsesark som ikke går i stykker, selv om noen skulle falle ut av den. Dåpen er den stadfestede og bevitnede opprettelsen av et testamente, som står ved makt også når arvingen flakker omkring i et fremmed land. Han trenger bare å komme tilbake og ta rikdommene i besittelse, som en gang for alle er tilskrevet ham.

Hvor mye mer bør ikke da en kristen finne trøst mot sin daglige følelse av avmakt, sine fall og forseelser og uansett hvilken nød og anfektelse det måtte være, i tanken på: Du er jo døpt – ikke til deg selv og din egen rettferdighet, men til Kristus og hans rettferdighet. Skulle du ha bestått overfor Gud i din egen rettferdighet, burde du ikke ha vært døpt til Kristus. For «alle dere som ble døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus» (Gal 3,27).

Den som er døpt til Kristus, bør ikke lenger tre frem for Gud i sine egne klær. Siden han er døpt til Kristus, eier han også en herlig og fullkommen, fullt tilstrekkelig rettferdighet som varer evig og aldri forminskes, ettersom den ikke er i ham selv, men i Kristus.

Paulus sier i Ef 5,26–27 om Kristus og kirken, hans brud, at han «renset henne i vannbadet ved ordet». Han renset henne for å kunne «stille henne frem for sitt åsyn i herlighet, uten flekk eller rynke eller noe slikt».

Herom har Luther fått nåde til å tale vektige og verdifulle ord i sin utlegning av Sl. 118. Han sier der: «Vi skal vite at vi som Adams barn vel alle er fordømmelige syndere, som verken eier rettferdighet eller hellighet. Men siden vi er døpt til Kristus, er vi også rettferdige og hellige i ham, for han har tatt våre synder fra oss og av nåde smykket oss med sin hellighet. Den som nå skammer seg over å rose seg av at han er hellig og rettferdig, men i stedet bestandig klager over at han er en arm synder, han bærer seg ad som om han ville si: 'Jeg tror ikke at Kristus er død for meg, heller ikke at jeg er døpt. Jeg tror ikke at Kristi blod har makt til å rense meg, heller ikke at det har gjort det. Jeg tror ikke et eneste av Skriftens vitnesbyrd om Kristus.' Men hvilket menneske er det som ville ønske å tenke eller tale slik?»

Ganske visst: Spør vi fornuft og følelser, får vi snart vite hvor dåraktig, ja, likefrem anstøtelig en tanke det er, at vi skulle være rene og rettferdige i Guds øyne, samtidig som vi i oss selv er syndige og urene, anfektede og sorgfulle – være rene og hellige for Gud bare i kraft av Kristus, dåpen og troen. Alt i oss reiser seg til protest: Det er umulig! Jeg er ikke ren, jeg er stinkende uren!

Vel har vi tusenvis av ganger gjennom Guds evangelium fått bekreftet at Gud hadde besluttet frelsen for den falne slekt på denne forunderlige måten. Nemlig ved at hans egen elskede Sønn skulle tre inn i vårt sted, gjøre det vi burde ha gjort, og lide det vi burde ha lidd, og at alt dette i dåpen skulle bli vår personlige eiendom, slik at det til og med skulle hete om oss at vi er «iført Kristus».

Og vel har vi hundrevis av ganger erfart Åndens besegling på dette i vårt hjerte, men likevel sitter det igjen i oss en tilbøyelighet til uopphørlig å ville se på oss selv. Lykkes vår fromhet og gudsfrykt for oss, så tror vi at vi også i Guds øyne tar oss godt ut, og at han ser på oss med velbehag. Mislykkes det derimot, tror vi straks at vi er falt i unåde hos ham. Høyere enn å regne med den menneskelige rettferdighet kan den menneskelige fornuft ikke heve seg.

Skal det derfor lykkes oss å fastholde troen på den usynlige, ubegripelige renhet vi eier i Kristus, må vi uavlatelig holde blikket festet på hva Gud i sitt ord har sagt oss om dette.

Se for eksempel på (Joh 13,10–11). Jesus sier her til disiplene: «Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene, men er helt ren. Og dere er rene, men ikke alle.» For han visste, sier Johannes, hvem det var som skulle forråde ham; derfor sa han: «Dere er ikke alle rene.»

Det badet Jesus taler om her, har i alminnelighet blitt forstått som en henvisning til dåpen. Det finnes likevel også de som i første rekke tenker på ordet fra Åp 7,14 om dem som har «vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod». Det blir imidlertid den samme sak, for vaskingen i Lammets blod skjer alltid både ved dåpen og troen, akkurat som Kristi legeme nytes både i sakramentet og ved troen.

Uansett er det en åndelig tvett og en åndelig renhet det er snakk om. Jesus sier jo: «Dere er ikke alle rene», for han visste hvem det var som skulle forråde ham. Judas var den eneste av disiplene som ikke var ren.

Enda tydeligere blir det på bakgrunn av en annen uttalelse Jesus kom med den samme kvelden. «Dere er allerede rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere,» sier han. Dette sikter til troen som griper ordet. Uten tro blir ingen ren gjennom ordet, og denne troen manglet Judas.

«Den som er badet, er helt ren!» Dette sier han hvis altseende øyne gjennomskuet disiplenes svakhet til bunns, og som så ofte hadde måttet irettesette dem. Dette sier han til de samme disiplene som samme kveld skulle komme så ynkelig til kort, og hvis svakhet og fall han like etter forutsa og altså var klar over.

Det er en annen renhet enn den usle vi eier selv, som vi står i overfor Gud. Det er den tilregnede renhet – Kristi rettferdighet. Denne rettferdigheten og renheten er – selv om den er usynlig for våre øyne – verken drøm eller innbilning, eller bare tomme ord eller tankespill, men i Guds øyne en virkelighet.

Derfor kunne Jesus si til sine svake disipler: «Dere er rene – helt rene!» Den som er badet, det vil si den som tror og blir døpt, han er i Guds øyne fullkomment ren, selv om føttene – det vil si vår daglige ferd – stadig besmittes og alltid på ny må vaskes.

Vi slår derfor fast nok en gang, at Kristi forsoning og tilregnelsen av hans rettferdighet er en realitet. Det er jo en uomstøtelig sannhet at Kristus med sitt blod har tatt bort alle menneskers synder. Og enda mer: Han har – etter først å ha båret vår straff og betalt vår gjeld – ervervet og skjenket oss sin egen fullkomne rettferdighet, og i dåpen har han kledd oss i dette herlige skrudet. Han har ikke bare gjort oss syndfrie, men i syndens sted har han satt rettferdigheten, og slik gjort oss rettferdige og hellige for Gud.

Mange steder i Skriften finner vi bilder som maler denne herlige sannheten for våre øyne: at Kristus med sin blodrøde drakt har vunnet rettferdighetens hvite kledning til oss. I Åp 19,11–14 beskrives Guds Sønn som en som sitter på en hvit hest og er kledd i en kappe dyppet i blod. De himmelske hærskarene følger ham – også på hvite hester – men deres drakt er ikke rød, den er hvit. Og denne hvite lin-kledningen, som i vers 8 kalles «de helliges rettferdige gjerninger», har de fått gjennom vaskingen i Lammets, Jesu Kristi blod (kap. 7,14).

At de første kristne hadde en klar forståelse av dette, ga de uttrykk for på ulike måter. For eksempel pleide man å kle de nydøpte i hvitt for slik å markere at sjelene deres nå var skinnende rene for Gud. Videre pleide man, som areopagitten Dionysius forteller, å salve dem med kostbar balsam og velluktende olje for slik å markere det velbehaget, den gleden og fryden man av Guds ord forstod at Gud måtte føle ved synet av disse sine rensede og smykkede barn.

Og i sannhet: Mennesker som i dåpen har blitt renset med Guds Sønns blod, renset så fullkomment at Jesus kaller dem helt rene – de må sannelig eie Guds velbehag i aller høyeste grad, så mye mer som hans hjerte allerede brenner av kjærlighet.

Hvilke herlige vitnesbyrd om dette finner vi ikke i Skriften! I Sal 16,3 leser vi: «Jeg holder meg til de hellige som er i landet, de herlige, som jeg har all min glede i.» Det er Herren selv som taler. To dyrebare ting sier han oss her: Først at de er hellige og herlige, og dernest at til dem står all hans hu. Hvilken underfull nåde – men også: hvilken ufattelig gåte!

Og i Esek. 16 taler Herren vakkert og utførlig om bruden – om hennes herkomst og hvordan han tok seg av henne, renset og smykket henne, og til sist om hennes skjønnhet.

Han forteller hvordan han fant henne liggende i sitt blod og sa til henne: «Lev!» Videre om hvordan hun ble hans, og han fortsetter: «Jeg vasket deg med vann og skylte blodet av deg og salvet deg med olje. Jeg kledde deg med fargerike klær og hadde på deg sko av takasskinn, og jeg bandt fint lin om deg og hyllet deg i silke. – Så smykket du deg med gull og sølv – og du ble overmåte fager og vel skikket til å være dronning. Ditt navn kom ut blant folkene på grunn av din skjønnhet. For den var fullkommen på grunn av de herlige prydelsene som jeg hadde kledd deg i, sier Herren Herren.»

Tre ting skal vi merke oss her. Herren sier først at han hadde gjort alt, og bruden ingenting. Dernest at hun ble så overmåte vakker – og til slutt at hennes skjønnhet var fullkommen ved de smykkene han hadde utstyrt henne med.

Det er her hemmeligheten ligger. Når Herren kan elske de troende med en så inderlig kjærlighet og gjøre dem til ett med seg, så er årsaken den, at alt det de har, er hans eget verk. Og enhver vil jo helt naturlig elske og finne behag i sitt eget verk!

Men hva med fornuften vår – hva sier den til alt dette? Den reiser seg i protest. Den håner, forakter og spotter. Den ser på oss og spør: Hvor er den renheten og skjønnheten dere skryter av? Jeg kan jo ikke se annet enn usselhet og synd, og hører dere stadig klage og jamre. Hvordan skulle Gud kunne elske den som ikke i seg selv er ren? Hva er en tilregnet rettferdighet annet enn innbilning og fri fantasi?

Men bare le, du arme, falne og forblindede skapning! Bare le av din skapers største under og aller helligste ord! Om deg står det jo skrevet at du ikke tar imot det som stammer fra Guds Ånd. Det er en dårskap for deg, du kan ikke forstå det. Fornuften verken ser eller erkjenner noe som helst av det vi eier i Kristus. Derimot ser og erkjenner den sånn tålig hva vi er i oss selv. Det må følgelig oppstå et skarpt motsetningsforhold mellom nådens hemmeligheter og vår fornuft.

Prætorius sier: «Den kristne som for alvor har begynt å tro, har derfor det største strev med å verge seg mot denne stolte fiendens angrep. Ofte må han stå tvilrådig stille og si til seg selv: Jeg føler jo daglig synden røre seg i meg, og tross all min motstand, bryter den også ut nå og da. Hvordan kan jeg da slå meg til ro som om jeg var uten synd?»

Kjære venn! Det er nettopp disse syndene som i dåpen er tatt bort, slik at de aldri skal tilregnes deg, så sant du ikke frivilligt gir dem rom i ditt hjerte. Selv om syndig begjær fremdeles ofte vekkes i deg, og det er virkelige synder du har, skal de ikke tilregnes deg.

Jeg for min del vet ikke om andre synder enn dem jeg daglig har å stri med – om du har andre, det må du selv vite. Og nettopp disse syndene, som jeg mot min vilje og til min store sorg må slepe rundt på til min død, er utslettet i min dåp.

Dette bør vi tro, så sant vi ikke vil føre bespottelig tale om dåpen vår ved på typisk papistisk vis å si at arvesynden vel er vasket bort i dåpen, men at gjerningssyndene fremdeles står igjen, og at vi selv må slette dem ut gjennom anger og bot. En slik dåp, som bare delvis renser meg, ville sannelig bare ha liten verdi og være til ingen nytte. For hvor skulle jeg senere få et bedre og mer virkningsfullt bad til renselse, hvis dåpen, som er så nøye forbundet med Kristi blod, ikke skulle formå å rense meg til fullkommenhet?» Så langt Prætorius.

Ønsker vi nå et bibelord som i korte, klare og sterke uttrykk sammenfatter alt som her er sagt om de rikdommene vi eier i vår dåp, så finner vi et slikt i (Gal 3,27), hvor det heter: «Alle dere som ble døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus.»

Se, dette er hemmeligheten bak den helt ubegripelige renheten vi eier, og den yndest vi står i hos Gud. Vi er ikledd Kristus. Vi står for Gud i Kristi klær, Kristi

person, Kristi rettferdighet. Gud betrakter oss ikke ut fra hva vi selv er, men ut fra hva Kristus er.

Alt det Kristus var, hadde og gjorde, er i dåpen flyttet over på oss. Hele den frelse han vant for oss, har det behaget ham å legge ned i og knytte sammen med dåpen gjennom sine ord. Alle som derfor blir døpt til Kristus, blir på én gang ikledd alt som er nødvendig for å bli salig, nemlig Kristus og hele den frelse han vant.

Kristus er idel renhet og rettferdighet – derfor er også vi idel renhet og rettferdighet. I oss selv? – nei – ikke i oss selv, men i ham. «For ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli rettferdige for Gud.» (2 Kor 5,21).

Kristus er videre Guds sønn og arving til hans rike. Derfor er også vi Guds barn og arvinger, Jesu Kristi medarvinger.

Nå forstår vi hvordan de svake disiplene kunne være fullkomment rene. Nå forstår vi hva Paulus mener når han sier: «Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus» (Rom 8,1). Nå forstår vi hvorfor det er sagt ved profeten, at det navnet man skulle gi ham, er «Herren, vår rettferdighet».

Den som får oppleve dette som en levende og personlig sannhet – at han ikke lenger står overfor Gud i sine egne urene klær, men er ikledd Kristus og i ham er fullkomment ren – han blir et helt nytt menneske. Han kjenner avsky for alt sitt eget, både sin egen fromhet og sin mangel på sådan. Kristus, og Kristus alene, har blitt både hans rettferdighet, hans helliggjørelse og sentrum i alle hans tanker og hele hans liv. Han tar med glede farvel med verden for å følge sin Herre, og for å tjene ham i evig rettferdighet, uskyld og salighet.

Dette er hva dåpen virker i oss, og også hva den symboliserer. Derfor kaller apostelen den også «badet til gjenfødelse og fornyelse ved Den Hellige Ånd» (Tit 3,5).

Det gjør det lettere for oss å forstå dåpens betydning når vi husker at man i oldkirken praktiserte den som neddykkingsdåp. Dette skulle symbolisere at «den gamle Adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot, og dø med alle synder og onde lyster, og at det nye mennesket daglig skal komme fram og oppstå til å leve for Gud i sannhetens rettferdighet og hellighet.»

Slik Kristus døde og ble begravet da han bar verdens synd, men oppsto igjen uten synd og med et forklaret legeme, for aldri mer å bære syndebyrden eller dø, slik er det også med oss. Alt dette skjer i åndelig forstand hos enhver som tror og blir døpt. Om dette emnet taler Paulus utførlig i Rom. 6.

«Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død?» (Rom 6,3).

«Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden, for at liksom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv.» (Rom 6,4).

«For er vi blitt forenet med ham ved en død som er lik hans død, så skal vi også bli det ved en oppstandelse som er lik hans.» (Rom 6,5).

«Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham for at syndelegemet skulle bli tilintetgjort, så vi ikke lenger skal være slaver under synden. For den som er død, er rettferdiggjort fra synden.» (Rom 6,6–7).

«Slik skal også dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.» (Rom 6,11).

«Vårt gamle menneske» er alt det onde vi har fått i arv fra Adam. Det mest kjennetegnende trekket er selviskhet, egenkjærlighet og høye tanker om seg selv. Frøene som disse egenskapene spirer frem fra, ble lagt ned av slangen da den sa til våre første foreldre: «Dere skal bli slik som Gud!»

«Det nye menneske» derimot, som skal vokse frem i oss, er den nye skapningen som gjennom troen er et verk av Den Hellige Ånd i vårt hjerte. Det har fått del i guddommelig natur, og dets kjennetegn er et nytt og barnlig tillitsforhold til Gud, preget av kjærlighet, mildhet og ydmykhet. Det har frykt for å synde, men finner glede i Guds lov, og viser saktmodighet, tålmodighet og oppriktighet – alle egenskaper vi finner fullkomment hos Kristus. Han er avglansen av Guds herlighet og det avbildet av hans vesen.

Når det gjelder dette nye mennesket, er det slik at et barn er lite, rett etter fødselen, men likevel hellig og til glede for Gud. Akkurat som Jesus var liten og unnselig da han lå i krybben, var han likevel Guds Sønn, dyrebar og elsket av både Gud, engler og mennesker.

Slik det hellige barnet vokste i visdom og alder og i yndest hos Gud og mennesker, midt i syndige omgivelser, skal også det nye mennesket – Kristus i oss – vokse i nåden midt i en syndig verden full av fristelser. Kristus skal i stadig større grad få virke og råde i oss, mens det gamle mennesket, som er naglet til korset, stadig blir svakere og mister sin makt.

Hvordan skjer dette?

«Som dere altså har tatt imot Kristus Jesus som Herre, så vandre i ham,» sier Paulus (Kol 2,6).

Hele kapittelet dette skriftordet er hentet fra, viser at de som har tatt imot Jesus til frelse, ikke må la seg lure til å tro at det kreves noe mer eller annet for å bli helliggjort. De må vite at den samme Kristus og den samme troen som rettferdiggjorde og benådet dem, også virker helliggjørelse i dem.

Gjennom dåpen og troen har de blitt nye og levende mennesker i Kristus. Alt avhenger av om de holder fast ved ham som er hodet, han som hele legemet vokser Guds vekst ut fra. De skal bli i ham som er blitt vår visdom fra Gud, både rettferdighet, helliggjørelse og forløsning.

Det er hele det gamle mennesket som i dåpen er dømt til døden. Kjødet må dødes, og Ånden skal herske i alle forhold. «Alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død.» Når noen blir en kristen, må man derfor straks begynne å ta farvel med det gamle livet. For «han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble oppreist for dem» (2 Kor 5,15). Og «de som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster» (Gal 5,24).

Med tanke på «spedbarn i Kristus» bør det nevnes noen praktiske eksempler på hvordan og når man skal øve seg i å korsfeste kjødet.

Når du våkner om morgenen, er det mest naturlige at du straks begynner å takke og tilbe din himmelske Far med inderlig glede. Takk for barnekåret, for Ordet og for sakramentene. Takk fordi du er ikledd Kristus og dermed er hellig og ren for Gud. Hvis du kjenner motvilje mot dette, er det kjødet som gjør seg gjeldende – det må ikke få råde, men skal dødes. Dette er konsekvensen av dåpen i praksis.

Utover dagen bør du leve nær Gud, i frykt for å gå ham imot og i større frykt for synden enn for døden. Hvis du kjenner deg kald og likegyldig, er det kjødet – det må dødes.

Du har en jordisk livsgjerning som du bør utføre med flid og omhu. Hvis du viser deg likegyldig eller lat i arbeidet, er det igjen kjødet – det må dødes.

Er du husfar eller husmor, bør du styre ditt hjem med omsorg og iver, men også med mildhet og tålmodighet. Hvis du er forsømmelig, utålmodig eller sint, er det kjødet – og kjødet må dødes.

Er du barn eller tjener, bør du utføre dine oppgaver med kjærlighet, respekt, troskap og flid. Hvis utålmodighet eller misnøye vil ta makten over deg, er det kjødet – det må dødes.

Blir du utsatt for urett eller ondsinnede rykter, og du fylles av vrede og hat, så er det kjødet. Hvis urene lyster sniker seg inn i sinnet – eller misunnelse, hovmod og selvbehag – så er alt dette kjødet. Det må ikke få råde, men skal dødes. Dette er konsekvensen av dåpen i praksis.

På denne måten lærer du gjennom Guds egne ord hva sann hellighet er. Du vil få så mye å arbeide med at du neppe blir særlig tilfreds med deg selv – i hvert fall ikke hvis du virkelig gir akt på Guds hellige vilje og lovens åndelige krav til hjertet ditt. Det vil føre deg inn i en stadig avhengighet av Guds trofasthet og hjelp.

Og se! Nettopp dette, å leve fra dag til dag som et barn, avhengig av Gud, er den sanne helliggjørelsens kunst. Det er kanskje ikke så lett som det her blir sagt, men det skjer alt etter det mål av tro som Gud har tildelt hver enkelt. Her gjelder det bare å holde fast ved hodet, som Paulus sier – han som hele legemet vokser Guds vekst ut fra. Guds vekst – legg merke til det!

Måtte Gud gi at den trøsten som finnes i vår dåp, må stå stadig klarere for oss! Slik at vi midt i vår svakhet og nød med tillit kan si: Jeg er jo ikke døpt til meg selv, men til Kristus. Det er i hans rettferdighet, og ikke i min egen, jeg skal bestå for Gud. For i dåpen har jeg blitt ikledd Kristus.

Måtte vi gjennom den samme trøsten hente nytt mot, ny lyst og ny kraft til å leve med Kristus og dø med ham!

Herrens nattverd

«Se, denne er satt til fall og oppreisning for mange i Israel, og til et tegn som blir motsagt.» (Luk 2,34).

Kristus rommer de største motsetninger i seg, både når det gjelder hans person og hans gjerninger. På den ene siden ser vi den største herlighet, Guds kraft og Guds visdom – på den andre siden det som vekker størst anstøt og dårskap. Ja, han er blitt «en snublestein og en klippe til fall … en snare og en felle … Mange blant dem skal snuble og falle og bli knust, de skal fanges i fellen og bli tatt.» (Jes 8,14–15).

Dette gjelder ikke minst den hellige nattverden. Her kan hjertet mitt fryde seg over Guds visdom og kjærlighetens mektige under, men her kan jeg også ta anstøt, som om det var tidenes største forargelse og dårskap jeg var vitne til. Her kan jeg spise og drikke til evig liv og til en ubeskrivelig salighet, glede og fryd – og her kan jeg «spise og drikke meg selv til dom».

Det første en kristen må legge seg på hjerte, dersom nattverden skal bli til glede og gavn og ikke til evig ulykke, er det samme som tidligere ble sagt om dåpen: Den må ikke betraktes bare med våre fysiske øyne eller bedømmes med vår forstand. Her kreves det åndelige øyne og et åndelig sinn. Her kreves det at vi uavbrutt holder blikket festet på Guds ord. Her kreves den guddommelige gaven som heter tro – ja, her kreves det nåde fra Gud.

Hvis jeg går frem til nattverdbordet for å se med mine fysiske øyne hva som tilbys der, ser jeg ikke annet enn brød og vin i forbindelse med visse bestemte seremonier. Noe guddommelig, himmelsk eller herlig finner jeg ikke. Vil jeg i tillegg bedømme sakramentets innhold og verdi kun ut fra fornuften, går jeg ikke derfra som en oppbygget og oppvarmet kristen, men som en kald forakter og en spotter av sakramentet. Det er i sannhet en snublestein som mange skal snuble, falle og skades på.

Dette bør ikke bare verdens mennesker, men også oppriktige kristne tenke over gjennom hele livet. For selv om vi hundrevis av ganger har skuet Herrens herlighet og smakt hans sødme ved hans nådebord, vil djevelen like mange ganger dukke opp. Han vil helt stille forsøke å berøve oss denne saligheten – denne himmel på jord – bare ved å appellere til vår fornuft. Og begynner vi først å spekulere på hvordan dette kan skje, og hvordan det andre kan være mulig, varer det ikke lenge før han har vunnet spillet og tatt alt fra oss.

En kristen bør derfor huske på at nattverden er et under. Det er ett av de mange høye og hemmelighetsfulle underne som ikke skal gripes og forstås, men tros. Det er ikke uten grunn at nattverden av de gamle ble kalt mysterium mysteriorum (hemmelighetenes hemmelighet). Skulle den falne, formørkede og bedragerske fornuften kunne begripe og bedømme dette mysteriet? Langt ifra!

Derfor slår vi for det første fast at vi aldri trenger å bry vår forstand med denne saken. Vi kan rolig regne med hans allmakt og sannferdighet, han som har gjort sin vilje kjent for oss. Når fornuften begynner å gruble på om det Jesus har sagt faktisk ligger innenfor grensene av hva som er mulig, skal vi øyeblikkelig si til oss selv at fristelsens time er kommet. Det er djevelen som er på ferde – den gamle slangen som så listig bedro Eva. Da skal vi, fylt av en frykt som for selve helvete, påkalle Herrens navn om hjelp.

Det er umulig å danne seg et rett bilde av nattverden uten samtidig å se på dens opphavsmann.

Hvem har så innstiftet dette sakramentet?

Herren Jesus selv, den natten han ble forrådt. I det betydningsfulle øyeblikket da han sto foran fullførelsen av det verket han var kommet til jorden for: å sone slektens synd ved sin lidelse og død. Da tok han et brød, sier evangelistene, velsignet og brøt det, ga det til disiplene og sa: «Ta dette og et det! Dette er mitt legeme.» Og han tok et beger, takket, ga dem det og sa: «Drikk av det alle. For dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forladelse.» (Matt 26,26–28).

For mennesker som anfektes av tvil på sakramentets innhold, ligger det en mektig hjelp i å vende blikket mot dets opphavsmann. Hvem er han? Han er din skaper og frelser, den høye og lovprisede som forblir til evig tid. Han er Den Allmektige Gud, for «Ordet var Gud … Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss … Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt det som er blitt til.» (Joh 1,1–14).

Løft dine øyne og se: solen, stjernene, alt det skapte – alt er denne Herrens verk. Han «bærer alle ting ved sin krafts ord» og har «fullført renselsen for våre synder». (Hebr 1,3).

Skulle noe være umulig for ham? Skulle noe i det hele tatt volde ham vanskeligheter? Hva er vel lettere for Den Allmektige enn å utføre det han har satt seg fore! Du kan ikke forstå hvordan han kan gi oss sitt legeme og blod. Det volder din arme fornuft utrolig mye hodebry. Men kan du forstå hvordan han av intet kunne skape en verden? Hva forstår vel vi? Og hva makter ikke Den Allmektige!

Og videre: Skulle han si noe og ikke gjøre det? Kan han, den hellige, lyve? Vil du på en slik måte håne din skaper og frelser?

Tusenvis av under har han gjort i sitt skaperverk, og vi fatter dem ikke. Tusenvis av under gjorde han som menneske på jorden, og fordi disse var synlige, tror vi dem selv om vi ikke kan forklare dem. Til sist ville han gjøre et spesielt nåderikt, men usynlig under – et under som kun kan erkennes ved å tro ham på hans ord. Skulle vi da protestere, gjøre ham til en løgner og beskylde ham for å

ha sagt noe som ikke kan være sant, da han sa: «Dette er mitt legeme, dette er mitt blod»?

Bevar oss, Gud, fra noe slikt! Det er i en slik bespottelse at Gud overgir stolte ånder til straff for deres overmot.

Mye strid er ført om betydningen av disse Jesu ord. Dette har forvirret og uroliget mange, også blant de troende. Med motstridende følelser og tvil i sinnet har de gått til Herrens bord, og med forsterket uro og fortvilelse derfra. Vel tror de at det Jesus mente med sine ord er evig sant – for han kan ikke lyve. Men de er usikre på hva han mente, fordi de vet at ordet «er» undertiden i Skriften brukes i betydningen «betegner» eller «betyr», og at mange også i denne sammenhengen tolker det slik.

Da skal vi – med alvorlig ettertanke – merke oss følgende:

At ordet «er» mange steder i Skriften har den nevnte betydningen, kan ikke nektes. Og striden som er ført om dette, ville aldri kunnet gi meg full visshet om hvordan det skal forstås i denne sammenhengen, hvis jeg ikke hadde funnet mer om saken i Guds ord. Men når jeg ser hva de hellige apostlene har skrevet om dette – de som Jesus selv henviste oss til for videre forklaring – da er jeg ikke lenger i tvil.

Apostelen Paulus sier i 1 Kor 10,16: «Velsignelsens kalk som vi velsigner, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?» Paulus er altså av den oppfatning at Jesu legeme og blod virkelig er til stede i nattverden. I kapittel 11, 27 sier han videre at den som eter brødet eller drikker Herrens kalk på uverdig vis, blir skyldig i Herrens legeme og blod.

Hvordan skulle man kunne pådra seg skyld overfor Herrens legeme og blod i nattverden, dersom ingen av delene var til stede der? Enda klarere kommer dette frem i vers 29, hvor det heter at «den som eter og drikker, han eter og drikker seg selv til dom dersom han ikke akter på Herrens legeme.».

På den andre side er det umulig å finne så mye som ett eneste skriftord som – om det så bare var tilsynelatende – strider mot denne oppfatningen. For selv de omstridte ordene, som er ansett for å være tvetydige, må vel snarere bekrefte enn avkrefte den. Altså er det bare den arme, falne og opprørske skapningen som kalles menneskets fornuft, som drister seg til å gjøre dette til et stridsspørsmål.

Så er og blir det da sannhet – en klar evangelisk, bibelsk, guddommelig og evig sannhet – at Jesus virkelig i sakramentet gir oss sitt sanne legeme og blod å ete og drikke. Hvor treffende har ikke profeten forutsagt at hans navn skal være Underfull! Og hvem vil ikke bryte ut med Paulus: «Å, dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud! Hvor uransakelige hans dommer er, og hvor usporlige hans veier!» (Rom 11,33). Eller med David: «Hvor store dine gjerninger er, Herre! Overmåte dype er dine tanker. En ufornuftig mann kjenner ikke dette, og en dåre forstår ikke dette.» (Sal 92,6–7).

Hva var nå Herrens tanke og hensikt med en så opphøyd og nåderik innstiftelse? Mange kristne får aldri den rette forståelsen av nattverden, eller hvordan den nytes på verdig vis, fordi det ikke står klart for dem hva meningen med

innstiftelsen var. Derfor får de heller ikke den gleden og trøsten av nattverden som de ellers ville fått.

Å utrede alt Herren har tilsiktet med den hellige nattverd, blir nok først mulig i evighetens lys. Men noe av det forstår vi likevel nå. Og idet vi går frem nedenfra og oppover, vil vi først betrakte nattverden som et måltid til minne om Kristi soningsdød.

«Gjør dette til minne om meg!» sa Jesus. Det var ikke for sin egen skyld han innstiftet dette minnemåltidet, men for vår. For alt Jesus gjorde, gjorde han for oss. Menneskesønnen var, som han selv sa, ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange.

Allerede det at han anordnet en måte vi kunne minnes ham på, vitner om hans omsorg. Han kjente sine barns svakhet. Han kjente veien de skulle vandre gjennom livets ørken, og visste hvor strevsom den var. Han visste hvor ofte de ville være nær ved å gi opp av utmattelse, og hvor mange sår og skrammer de ville få i den daglige striden mot djevelen, verden og deres eget kjød. Han visste dessuten at bare i ham ville de kunne finne trøst og fornyelse, ny kraft og nytt mot til å fortsette vandringen.

Videre visste han at det som mest av alt ville gjøre dem motløse, forsagte og engstelige, var deres synd og skrøpelighet – og at deres eneste trøst mot dette skulle være hans lidelse og død; hans legeme og blod gitt til syndenes forlatelse. Derfor innstiftet han dette minnet om sin soningsdød. Når det mørkner for blikket vårt og kreftene svinner hen, skal vi i fellesskap nyte hans legeme og blod og dvele ved minnet om ham.

Kort sagt: Han laget hvileplasser langs veien vår, hytter der den trette vandreren kan søke ly og bli styrket og fornyet ved brødet fra himmelen – hans legeme og blod. Uten tvil kunne minnet om Kristus og hans soningsdød vært bevart i hans menighet gjennom forkynnelsen av ordet alene. Men den evige visdom og kjærlighet fant det for godt å også innstifte et ytre, synlig middel, slik at denne minnehøytiden skulle bli mer dyrebar og merkbar for våre svake hjerter, som ofte har så vanskelig for å tro.

En slik håndfast måte å styrke sitt folks tro på har Herren ofte benyttet seg av. Da Israel sukket under trelldommen i Egypt, og Herrens mektige arm allerede var utstrakt for å utfri dem, innstiftet han kvelden før utfrielsen påskelammets sakrament til minne om denne herlige forløsningen.

«For vårt påskelam er slaktet, Kristus.» (1 Kor 5,7). Jødenes påskelam var en skygge av det som skulle komme, et forbilde på Guds lams ofring og den store åndelige forløsningen som slik skulle vinnes for alle. Påskemåltidet var et forbilde på nattverden.

Israels folk ble utfriet fra en fysisk trelldom under Farao. Et naturlig lam ble slaktet og blodet strøket på dørstolpene som beskyttelse mot dødsengelen. Lammet ble stekt, og folket spiste det med usyret brød, reisekledd og med stav i hånd. Og hvert år ble den 14. dagen i måneden nisan – dagen da dette skjedde – feiret som en minnedag.

Også Kristus, Guds lam som bar verdens synd, måtte dø, og forunderlig nok skjedde det på samme dag som påskelammet pleide å bli slaktet og spist.

Ved dette vant han en evig forløsning for oss fra syndens skyld, fra lovens forbannelse og fra den evige fortapelsens jammer og gru – og minnemåltidet ble også her innstiftet kvelden før. Men ettersom denne siste forløsningen var så mye større, herligere og viktigere enn den første, er også rettene ved dette siste minnemåltidet langt større og herligere: Jesu Kristi, Guds lams, legeme og blod.

Må vi ikke ved tanken på dette bryte ut med salmisten: «Herren er nådig og barmhjertig. Han har sørget for at hans undergjerninger minnes.» (Sal 111,4).

Dette minnet om forsoningens under, om Kristi blødende skikkelse på korsets tre, har stor betydning for vårt åndelige liv. Det river oss ut av glemsel og søvnighet, renser øynene våre for støvet som gjør blikket uklart under vandringen, maler både synden og nåden med sine rette farger, trøster, lindrer og styrker, gjenoppretter barnetillitens fred og fryd i våre motløse hjerter og løfter sjelene våre fra det lave mot det høye.

Det var imidlertid noe mer enn bare et minnemåltid Jesus innstiftet. Han gir oss sitt legeme og blod i nattverden for å ete og drikke. Dette, i forbindelse med ordene han talte da han rakte sine venner velsignelsens beger, lar oss forstå hva hans hensikt med nattverden dypest sett var.

«Dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse.» Slik lød vår frelsers ord. Som en trøst mot våre synder, som en balsam for sårede samvittigheter – til det ble nattverden gitt oss. Selve det å utgyde sitt blod til våre synders forlatelse var ham ikke nok. Han ville i tillegg på den inderligste og mest overbevisende måte forsikre oss om at vi har del i denne forsoningen.

Så maktpåliggende er det for ham at vi skal finne trøst i dette og glede oss over det, at han rekker oss begeret med sitt blod og sier: «Drikk av det alle!» Her kan du drikke en kraftig motgift mot dine synders fordømmende makt. Her kan du ta imot selve løsepenge-summen som et pant på at du, nettopp du, har del i den. «Dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for dere til syndenes forlatelse.»

Den nye pakten som opprettes mellom Gud og dere i dette blodet, er ikke som den gamle (Jer 31,31–34). Den gamle krevde og fordømte, den nye gir og forsoner. Den gamle sa: Gjør! Gi! – den nye sier: Tro! Ta imot! Blodet i den gamle pakten var blod fra bukker og kalver, men den nye paktens blod er Guds Sønns blod, som utgytes til syndenes forlatelse.

For en uuttømmelig trøstekilde dette er for alle som lider under synd og samvittighetsnag, om de bare kunne bli stille for betydningen av det Jesus her sier og gjør. Du som har kommet til kort med alt, og som engstes og skjelver for dine synders skyld – stans og hør! Jesus har selv sagt: «Mitt blod utgytes til syndenes forlatelse.» Du har derfor ingen grunn til å tvile på at det er hans vilje å tilgi synd.

Det er ingenting som tyder på at han hadde sett for seg å ha syndfrie disipler. Tvert imot! Når han gjør i stand et måltid der alt går ut på å forsikre om syndenes forlatelse, må han være innstilt på at det er nettopp syndere han har for seg.

Var du ikke en synder, da trengte du det ikke, og Herren hadde ingenting å tilby deg som du kunne ha glede av – for det eneste han tilbyr her, er forsikringen om syndenes forlatelse.

Selv om det skulle stå så ille til med deg at du ikke føler du har noen som helst rett til å ta imot trøst, så stans likevel og gi akt! Hvilke tanker gjør du deg egentlig om dette måltidet? Ser og forstår du ikke at når Herren gjorde i stand et måltid der han gir oss sitt blod å drikke, og sier at det er utgytt til syndenes forlatelse, så var det nettopp syndere som deg han ville rekke et trøstens beger til.

Det er den Herren du frykter som taler slik. Se derfor til at du ikke står ham imot, og at du ikke legger enda en synd til de andre ved å fornekte hans nåde, hans dyrebare blod og hans hellige ord. Skulle ikke hans blod være fullt tilstrekkelig til å sone og slette ut din synd? Visst kan syndene dine være store og grove, men stilt opp mot Guds Sønns blod er de små og ubetydelige – ja, de er, som Luther sier, som «små gnister mot det store havet».

Eller var det bare for visse bestemte synder Kristi blod ble utgytt, slik at du har andre synder som det ikke gjelder soning for?

Våkn opp og tenk etter! Jesus utøste sannelig ikke blodet sitt bare for noen av verdens synder, men for alle. Ikke for oppdiktede eller innbilte synder, men for virkelige synder. Ikke for små og ubetydelige, men for store og grove. Ikke for synder du har overvunnet og lagt av deg, men for synder som fremdeles har makt i deg.

Hvorfor skulle Kristus ha utøst sitt blod til syndenes forlatelse og innstiftet et slikt sakrament, om det ikke var for at hele byren skulle løftes av våre engstelige samvittigheter, og for at vi skulle finne trøst mot alt vi hadde gjort? Hvorfor vil du da holde krampeaktig fast på din synd og ikke la ham få lov til å gjøre deg den tjenesten å skille deg fra den? Hvorfor unner du ham ikke den gleden å få gjøre deg fri og glad, når det nå er det han så gjerne vil?

Så vil jeg da, den Herre Kristus til ære, gå fra nattverdbordet med denne bekjennelsen: Vel er jeg en synder, så stor og uverdig at min like ikke finnes. Men det jeg her har mottatt – Jesu Kristi blod, som er utgytt til syndenes forlatelse – skal gjelde tusen og atter tusen ganger mer enn alle mine synder.

Og om fornuft og følelser vil protestere, så har jeg hans egne ord å holde meg til. Som et støvgrann i luften i forhold til et grunnfestet fjell, er alle mine innvendinger i sammenligning med et eneste ord fra hans munn. Det vil jeg huske på også i morgen, i overmorgen og alle dager som kommer. Gud selv hjelpe meg med det!

Til slutt noen ord om enda en herlig ting som Jesus har ønsket og villet med nattverden. Da han ga oss sitt legeme og blod for å ete og drikke, var det også for på den måten å muliggjøre den inderligst tenkelige foreningen mellom seg selv og sine venner. Om dette sier han selv: «Den som eter mitt kjøtt og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham.» (Joh 6,56).

Rett etter innstiftelsen av nattverden sa han blant annet til disiplene: «På den dagen skal dere kjenne at jeg er i min Far, og dere i meg, og jeg i dere.» (Joh 14,20). Og henvendt til sin Far sa han: «Og den herlighet som du har gitt meg, har jeg

gitt dem, for at de skal være ett, likesom vi er ett, jeg i dem og du i meg, for at de skal være fullkomment ett.» (Joh 17,22–23).

For et under av guddommelig kjærlighet! «Den som eter mitt kjøtt og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham.» En sannhet så stor og herlig at vi vegrer oss for å tro den – men det er ingen vei utenom. Det er jo verken drøm eller dikt, men Jesu egne ord. At han skulle kunne lyve er umulig, og dessuten – hvor går vel grensen for hva han vil og formår!

Først sonet han vår synd og fremstilte oss rene, rettferdige og hellige for Gud. Deretter behaget det ham å forene seg selv med oss på en så inderlig måte som nattverden legger til rette for. Det er ingenting som inngår en så uløselig forbindelse med oss som maten vi spiser. Altså har vår Herre Jesus gitt oss sitt hellige legeme og blod å ete og drikke for i dypeste forstand å gjøre seg til ett med oss. Hans kjærlighet skulle bli vår kjærlighet, hans renhet vår renhet og hans verdighet vår verdighet.

Om dette finnes følgende merkelige ord hos den fromme Taulerus: «Ingenting er i den grad ett med Guds Sønn som det menneskelegemet han påtok seg. Og ingenting er i den grad ett med oss som det vi spiser og drikker, fordi det tas opp og omsettes i vårt legeme. Da nå Kristus på det nøyeste ville forene seg med oss, innstiftet han dette sakramentet, hvor vi ved det velsignede brødet eter hans legeme og ved den velsignede vinen drikker hans blod.»

Dette må være høydepunktet av herlighet i forbindelse med dette underfulle sakramentet. Når et menneske først har mottatt den trøsten mot alle sine synder som dette sakramentet vil gi, blir han ofte fylt av en så brennende kjærlighet til sin Herre og frelser, at hans høyeste ønske er å bli så inderlig forenet med ham som mulig. Og se: her har denne forunderlige frelseren funnet en måte som et slikt ønske og begjær kan bli tilfredsstilt på.

Det var jo nettopp menneskets gjenforening med sitt opphav, med Gud, som var målet for hele forsoningsplanen. Mennesket var skapt til å leve i inderlig forening med Gud. Derfor var det også skapt i hans bilde. Dette gikk tapt ved syndefallet. Båndet som knyttet mennesket til sin skaper, brast. Dette var døden, som Herren hadde sagt om: «For den dagen du eter av det, skal du visselig dø!» (1 Mos 2,17).

Det første skrittet for å gjenopprette forbindelsen mellom Gud og mennesket ble tatt da Guds Sønn ble menneske, lot seg føde som en av oss, ikledde seg vårt kjøtt og blod, påtok seg vår natur og ble vår frende. Da ble vi forent med ham ved blodets bånd, og derfor kan også apostelen si: «For både han som helliggjør, og de som blir helliggjort, er alle av én. Derfor skammer han seg ikke over å kalle dem brødre.» (Hebr 2,11).

Denne gjenopprettelsen av forbindelsen mellom Gud og mennesker, som begynte med Jesu fødsel, synes han selv å ville fullføre i dette underfulle sakramentet, hvor han forener også sitt påtatte menneskelegeme med vårt.

Dette er så stort, at selv engler lengter etter å få se inn i det. Hvilken helligdom bærer ikke det mennesket i seg som har fått del i Kristi hellige legeme og blod! For en usigelig salighet og ære å ha blitt ett legeme og én ånd med ham!

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.